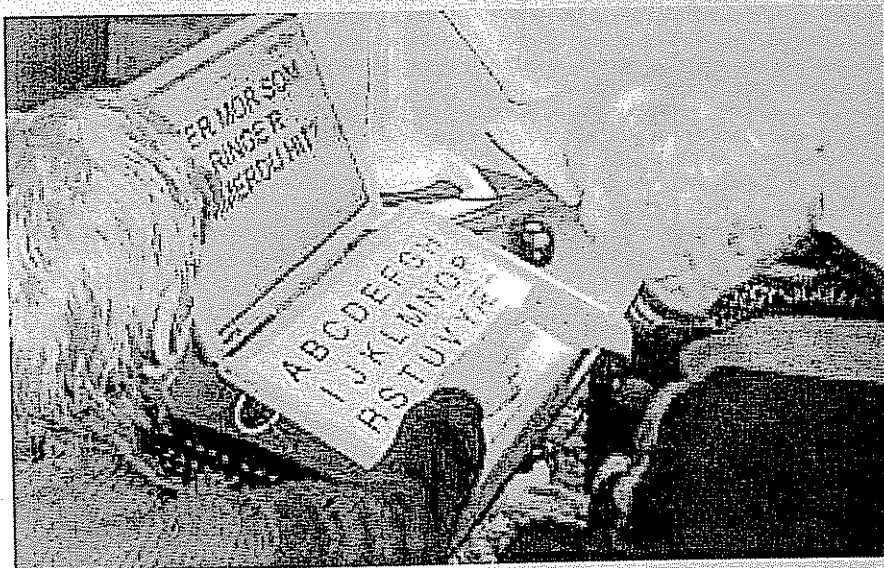

14/09

Flere eldre med kombinerte alvorlige syns- og hørselstap enn ventet

En undersøkelse i en norsk bykommune i 2000 viste at om lag tre prosent av brukerne av pleie- og omsorgstjenestene hadde kombinerte alvorlige sansetap som kvalifiserte for betegnelsen døvblindhet.

Hos eldre i sykehjem var det nesten ti prosent. De fleste var over 80 år.

Det er langt flere eldre med kombinerte syns- og hørselstap enn tidligere antatt.

Hva er døvblindhet?

- Døvblindhet er en funksjonshemning som oppstår som følge av kombinert alvorlig syns- og hørselstap. Noen med døvblindhet er helt døde og blinde, andre har både syns- og hørselsrester.
- Kombinasjonen av funksjonsnedsettelsene reduserer gjensidig mulighetene for å utnytte eventuelle syns- og hørselsrester. Dette medfører at døvblinde ikke uten videre har nytte av tiltak for synshemmede eller hørselshemmede.
- Døvblindhet medfører derfor ekstreme vanskeligheter ned hensyn til utdanning, opplæring, arbeidsliv, sosialt liv, kulturelle aktiviteter og informasjon.
- Døvblindhet betraktes som en egen funksjonshemning som krever spesielle metoder for å kommunisere og mestre dagliglivets funksjoner.

Årsaker

De vanligste årsakene er aldersrelaterte sykdommer i øyet: senil makula degenerasjon, katarakt og glaukom. Netthinneskader som følge av diabetes og synsskader etter hjerneslag er ikke uvanlig. Den vanligste årsaken til hørselsvanskene er presbycusis, som også er aldersrelatert. Andre årsaker til hørselsnedsettelse blant eldre er følgetilstander etter ubehandlet ørebetennelse, hjernehinnebetennelse, skader og ulykker, for eksempel støyskader.

Hvor er det hjelp på få?

- Allmennleger og spesialister
- Syns- og hørselskontakter i bydel/kommune
- Rådgivningskontorene for hørselshemmede og døvblinde (finnes i Oslo, Trondheim og Bergen)
- Hjelpemiddelsentralen (finnes i alle fylker, alle har «døvblindekontakt»)
- Hørselssentralen (tilknyttet øre-nese-hals poliklinikker ved de største sykehusene)
- Trygdekontorene/NAV-kontorene
- Rikstrygdeverket har to enheter som arbeider med IKT-baserte hjelpemidler til synshemmede og døvblinde, SIKTE og NONITE
- Norges Blindforbund
- Norges Døveforbund
- Foreningen Norges Døvblinde
- Landsforbundet for kombinert Syns- og Hørselshemmede/Døvblinde
- Hørselshemmedes Landsforbund

Tips

Personer som er identifisert med døvblindhet har rettigheter i følge lov om folketrygd, for eksempel til tolk- og ledsagertjeneste, hjelpestønad og transporttjeneste/grønt kort. Trygdekontoret/NAV-kontoret på hjemstedet gir mer informasjon.

Kvikk dame på 95

Margit Grann er en kvikk og sterk dame på 95 som er blitt både syns- og hørselshemmet med årene. Hun har fått råd og hjelp ved Skådalen kompetansesenter og fagfolk i bydelen for å klare seg bedre i hverdagen og bli mer fornøyd.

– Jeg savner å ha øyekontakt med folk, sier Margit Grann. Hun setter blikket rett på meg likevel, men hun ser meg ikke. Hun ser ansiktet mitt som en grå dott. Skarpsynet er nesten borte på grunn av aldersrelatert makula degenerasjon, også kalt forkalkninger i øyet. Hørselen fikk hun problemer med for tretti år siden, så hun er en erfaren høreapparatbruker. Margit Grann har fått hjelp på Røde Kors klinikken i Oslo i alle år, og apparatet hun bruker nå, fikk hun for ett år siden.

– Høreapparatene er det første jeg tar på meg om morgenen og det siste jeg tar av meg om kvelden, forteller hun. Grann har også fått hjelp fra Rådgivningskontoret for hørselshemmede i Oslo og fra Hjelpemiddelsentralen.

Sterk i kroppen

Margit Grann bor alene i et lite hus på Lilleaker i Oslo. Hun er den siste som lever av tretten søsken. Gamle venner er også borte.

– Jeg har alltid bodd alene og klart meg selv, nå er det plagsomt å være avhengig av andre. Jeg «ser» med fingertuppene og prøver å lage mat og ordne huset mitt selv.

På kjøkkenet har Margit Grann fått ekstra belysning og noen enkle

hjelpemidler som gir lyd når vannet koker i kasserollen og når væsknivået når kanten av koppen. Hjemmehjelpen kommer annenhver uke.

– Selv om jeg ser og hører dårlig er jeg sterk i kroppen og beina. Jeg prøver å gå ut en tur hver dag, jeg går med stikk og det fungerer brukbart. Om formiddagen er jeg som regel i god form, da går jeg ut, handler litt og ordner og rydder i huset etterpå. Om kvelden er jeg mer sliten, hodet fungerer ikke så godt da – og jeg gleder meg til å legge meg. Det gjør jeg ofte tidlig, med radioen på øret.

Glad i gode historier

Margit Grann er glad i lydbøker. De kommer fra Røa bibliotek. Hun koser seg i godstolen med høretelefoner og har cd-spillere i fanget. I posten får hun hver dag kassetter med nyheter fra Foreningen Norges Døvblinde og et «ukeblad» kommer en gang i uka.

– Det er supert, da får jeg litt nyheter, værvarsling og en hyggelig historie. Jeg bruker TV svært lite, folk snakker så fort og mange har dialekt. Det er vanskelig å få med seg.

På TV-en ligger en ny teleslynge som hun ikke vet hvordan hun skal bruke. Hun venter på altnuligmannen i bydelen; han skal prøve å montere den.

– Kanskje han kan lære meg hvordan jeg bruker den, sier hun.

En dame fra Frivillighetssentralen kommer en gang i uken og hjelper til med posten, telefoner og følger Margit Grann i banken for å betale regninger. En slektning kommer annenhver uke og hjelper til med å handle.

– Jeg kan praktisk talt ikke ringe ut lenger. Det går så vidt med de numrene jeg har i hodet. Jeg har en telefonliste som jeg prøver å forstørre med lese-TV. Men det går dårlig. Og telefonen river jeg nesten alltid ned, den havner på gulvet. Nå har jeg fått blinklysanlegg; en «isbjørn» som lyser sterkt når telefonen ringer. Det går bedre når andre ringer til meg.

Er ensom

– Det verste med situasjonen min er ensomheten, sier Margit Grann. Hun har tidligere bodd mange år i trygdeleilighet, men forskjellige omstendigheter gjorde at hun flyttet til dette lille huset for to år siden.

– Jeg har vært med på arrangementer både på eldresenteret og i Blindeforbundet, men det fungerer ikke for meg. Folk som kjenner hverandre har nok med seg og sitt. Og jeg klarer ikke å bli kjent med noen. Nei, barn og gamle har noe til felles, vi trenger støtte og oppmerksomhet. Jeg er så gammel nå at jeg tillater meg å si nei til det jeg ikke trives med, sier hun.

Margit Grann har hatt tolk- og ledsagerhjelp noen få ganger, og hun søker i disse dager om støttekontakt. En støttekontakt er en viktig hjelp for mange som opplever at syn og hørsel gjør det vanskelig å opprettholde et aktivt og sosialt liv.

Flere eldre med døvblindhet enn tidligere antatt

En undersøkelse i en norsk bykommune i 2000 viste at om lag tre prosent av brukerne av pleie- og omsorgstjenestene hadde kombinerte alvorlige sansetap som kvalifiserte for betegnelsen døvblindhet. Hos eldre i sykehjem var det nesten 10 prosent. De fleste var over 80 år. Det er langt flere eldre med kombinerte syns- og hørselstap enn tidligere antatt. Problemene til Margit Grann er typiske for denne gruppen eldre.

Det er Else Marie Svingen, spesialpedagog og rådgiver ved Skådalen kompetansesenter, og Kolbein Lyng, forsker på NOVA, som foretok undersøkelsen. De har utviklet et kartleggingsverktøy for å identifisere kombinerte alvorlige syns- og hørselstap hos eldre.

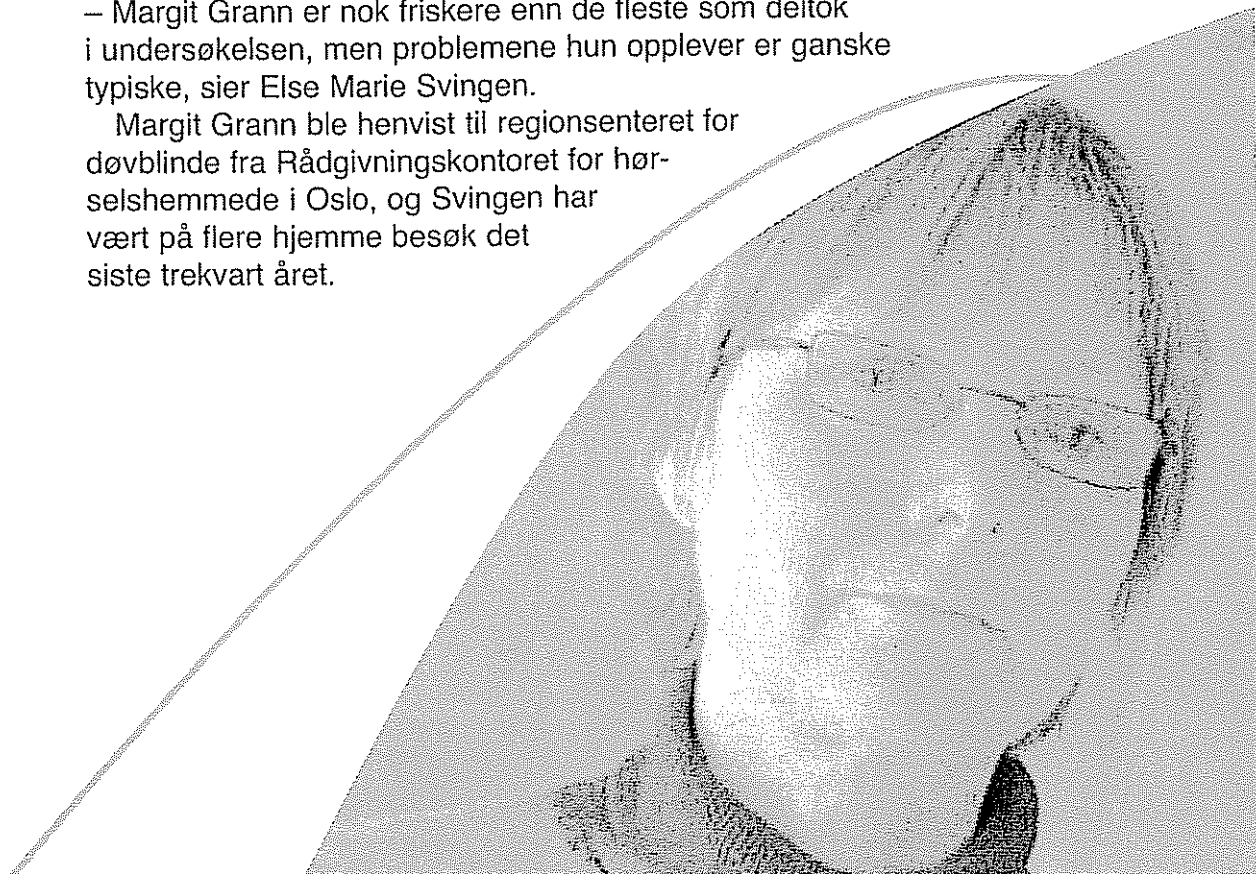
Ettersom alderselaterte syns- og hørselsvansker vanligvis utvikles over tid, er det viktig at sansetapene oppdages på et tidlig tidspunkt. Da er det mulig å sette inn tiltak som kan motvirke de praktiske og psykososiale konsekvensene, og gjøre det mulig å tilrettelegge slik at restfunksjoner av syn og hørsel kan utnyttes på en hensiktsmessig måte.

Undersøkelser av syns- og hørselsstatus bør derfor inngå som rutine ved helsesjekk i pleie- og omsorgstjenesten. Erfaringer viser at relativt enkle tiltak ofte bidrar til å forbedre eller opprettholde selvstendighet og sosial aktivitet.

Henvist fra Rådgivningskontoret

– Margit Grann er nok friskere enn de fleste som deltok i undersøkelsen, men problemene hun opplever er ganske typiske, sier Else Marie Svingen.

Margit Grann ble henvist til regionsenteret for døvblinde fra Rådgivningskontoret for hørselshemmede i Oslo, og Svingen har vært på flere hjemme besøk det siste trekvart året.

Hun har også samarbeidet med ergoterapeutene som er syns- og hørselskontakter i bydelen.

– Sannsynligheten for å få syns- og hørselsvansker øker sterkt med alderen. Det er likevel viktig at sansetapene ikke bare blir sett på som et aldersfenomen. Da tenker man ofte at det er umulig å gjøre noe med vanskene. Det er feil. Kombinert alvorlig sansetap er en funksjonsnedsettelse som et stykke på vei kan avhjelpes med hjelpemidler og tilrettelegging av omgivelsene. Det gjelder å utnytte eventuelle rester av hørsel og syn. Margit Grann har for eksempel en synsrest som utnyttes ved riktig belysning og gode kontraster ved arbeidsplassen på kjøkkenet. I tillegg bruker hun berøringssansen. Utfordringen er å skape så gode betingelser som mulig. Og det er ikke gjort i en håndvending.

Brukerens ønsker og behov

I rehabiliteringen gjelder det å få fram behovene og ønskene til den det gjelder. Else Marie Svingen er opptatt av at hjelperne må gå varsomt fram. Ikke gjør noe med det som fungerer, selv om du som fagperson vet at det finnes andre løsninger, er hennes råd.

– Man må sette seg inn i den andres situasjon, ta seg tid til å lytte, bli kjent og etablere en relasjon. Mange, særlig eldre personer, må bli fortrolige med hjelperen før de tør å komme fram med behovene sine.

I undersøkelsen har Svingen og Lyng tatt for seg fire områder hvor personer med døvblindhet har størst behov for tiltak:

- Kommunikasjon
- Tilgang til informasjon
- Orientering og mobilitet
- ADL

Kartleggingsmetoden er basert på en kombinasjon av en sjekklister og et påfølgende standardisert intervju der egen vurdering av syn og hørsel samt opplevde plager står i fokus. Dette skal danne grunnlaget for hvilke tiltak som kan bedre funksjonsevnen og heve livskvaliteten.

Gode råd når du skal kommunisere med personer med døvblindhet

- Snakk langsomt og tydelig. Ta god tid. Det kan lett oppstå misforståelser. Gjentakelse er viktig.
- Stå ansikt til ansikt med personen og pass på å få lys på ditt eget ansikt.
- Unngå å snakke til personen med ryggen til eller fra et annet rom.
- Det er viktig å presentere seg. Om kommunikasjon med stemme eller håndalfabet er vanskelig, kan man presentere seg ved å la personen ta på et personlig kjennetegn.

Tidkrevende arbeid

Undersøkelsen viser at de fleste har vanskeligheter med å kommunisere og å tilegne seg informasjon. De savner å kunne lese aviser, og mange kjenner ikke til ordningen med å få nyheter på lyd, stor skrift eller punktskrift. Mange praktiske gjøremål byr også på problemer. De som ikke ser urskiven på en vanlig klokke, kan bruke armbåndsur med stor skive og tall eller en talende klokke. Hvis man i tillegg ikke hører, finnes det ur som kan tolkes med berøring, men det krever førlighet i fingertuppene.

Synshjelpemidler er ofte basert på hørsel og berøring, og hørselshjelpemidler forutsetter vanligvis syn. Når brukeren utvikler et kombinert sanse- og hørselsproblem, oppstår det tilleggsproblemer som krever spesielle tilpasninger.

– Både å utrede behov og opplæring i bruk av hjelpemidler er tidkrevende. Etterpå må det følges tett opp, særlig fordi endringene i funksjon skjer så raskt. På noen få måneder kan for eksempel synsnedsettelsen forverre seg dramatisk. Motivasjonen for å bruke hjelpemidler synker selvsagt når de ikke fungerer, og man i tillegg må vente tre måneder på ekspertisen. Og tiden er knapp for eldre personer. Derfor er det så viktig å etablere gode rutiner for å følge opp syns- og hørselsreduksjoner blant eldre, sier Else Marie Svingen, og legger til:

– Fordi behovene ofte er sammensatte, trenger vi et tverrfaglig samarbeid på tvers av tradisjonelle faglige og organisasjonsmessige skillelinjer. Brukerne ville fått det mye bedre om rutinene for samarbeid og koordinering i rehabiliteringssystemet var på plass.

God livskvalitet har ingen aldersgrense

Else Marie Svingen har erfart at noen eldre blir tolket som begynnende demente, mens det egentlig er syn og hørsel som svikter. Hun poengterer viktigheten av å undersøke syn og hørsel rutinemessig slik at sanse- og hørselsproblemer ikke blir oversett, og at utredning må følges av rehabiliteringstiltak.

– Det er ikke uvanlig å høre at bydeler sier de ikke kan prioritere syns- og hørselsproblemer. Det er uttrykk for knappe ressurser, samtidig som det er en nedvurdering av problemene som oppstår når sansene rammes. Det er liksom sånn det er å bli gammel, og det er ikke noe å gjøre med, utviklingen kan ikke reverseres. Noen øyesykdommer ødelegger synet og kan riktignok ikke behandles medisinsk, men det finnes jo tiltak på det funksjonelle planet. God livskvalitet har ingen aldersgrense.

Noen aktuelle hjelpemidler

- Lese- og sekretærhjelp
- Tolk- og ledsagerhjelp
- Fysisk tilrettelegging av miljø
- Varslingsutstyr
- Høreapparat
- Samtaleforsterker
- Teleslynge/Infrarødtanlegg
- Forstørrende hjelpemidler
- Filterbriller

Nyttige adresser

Hjelpemiddelsentraler

Østfold	ostfold@trygdeetaten.no
Akershus	akershus@trygdeetaten.no
Oslo	oslo@trygdeetaten.no
Hedmark	hedmark@trygdeetaten.no
Oppland	oppland@trygdeetaten.no
Buskerud	buskerud@trygdeetaten.no
Vestfold	vestfold@trygdeetaten.no
Telemark	telemark@trygdeetaten.no
Aust-Agder	aust-agder@trygdeetaten.no
Vest-Agder	vest-agder@trygdeetaten.no
Rogaland	rogaland@trygdeetaten.no
Hordaland	hordaland@trygdeetaten.no
Sogn og Fjordane	sogn.og.fjordane@trygdeetaten.no
Møre og Romsdal	more.og.romsdal@trygdeetaten.no
Sør-Trøndelag	sor-trondelag@trygdeetaten.no
Nord-Trøndelag	nord-trondelag@trygdeetaten.no
Nordland	nordland@trygdeetaten.no
Troms	troms@trygdeetaten.no
Finnmark	finnmark@trygdeetaten.no

SKI (Sentral Koordinerende Instans for døvblinde)

Sosial- og helsedirektoratet
Pb 7000, St. Olavs plass
0130 Oslo
Tlf. 810 20 326/800 41 710

En nordisk institusjon tilbyr etterutdanning til ansatte
i tjenester som benyttes av personer som er døvblinde:

NUD (Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale)

Slotsgade 8
DK-9330 Dronninglund
Tlf + 45 96 47 16 00
www.nud.dk

SIKTE

Pb 5200, Nydalen
0426 Oslo
Tlf. 22 92 70 00
www.trygdeetaten.no/sikte

NONITE

Pb 374
8001 Bodø
Tlf. 977 03 600
www.nonite.no

KOLBEIN LYG OG ELSE MARIE SVINGEN

Sjekkliste

for kartlegging av kombinerte
alvorlige sansetap blant eldre

Helsedirektoratet

innledning

Det er godt dokumentert at forekomst av syns- og hørselsvansker øker med alderen (Kline & Scialfa, 1996). Logisk sett tilsier dette at også forekomsten av alvorlige sansetap i kombinasjon øker med stigende alder.

Det er anslått at så mange som en prosent av befolkningen over 67 år i Norge vil ha kombinerte alvorlige sansetap i grad og omfang som medfører døvblindhet (Lyng & Svingen, 2001; Lyng 2001). De fleste av disse vil befinne seg i aldersgruppen over 80 år.

Ettersom aldersrelaterte syns- og hørselsvansker er av progredierende karakter, er det viktig å oppdage tilstanden tidlig for å kunne sette inn tiltak som kan motvirke alvorlige praktiske og psykososiale konsekvenser for personen. Tiltak som tar sikte på å optimalisere funksjoner ved å utnytte syns- og hørselsrester, betinger også at syns- og hørselsvanskene utredes på en tilfredsstillende måte.

Kombinerte alvorlige sansetap kan identifiseres ved det kartleggingsinstrumentet som er beskrevet her. Instrumentet er laget for å kunne brukes av personalet som arbeider i pleie- og omsorgstjenestene. Sjekklisen (del A) og de påfølgende spørsmålene (del B) danner basis for henvisning til aktuelle utredninger og undersøkelser i samråd med den enkelte og kan slik være utgangspunkt for tilrettelegging av omgivelsene og rehabiliteringstiltak.

Sjekklisen brukt i kombinasjon med de påfølgende spørsmålene har i en undersøkelse (Lyng & Svingen, 2001) fanget opp ca. tre av fire tilfeller av kombinerte alvorlige sansetap. (Kartleggingsinstrumentet hadde en sensitivitet på 97 prosent, en spesifisitet på 39 prosent og en positiv prediksjonsverdi på 74 prosent.)

Referanser

Kline, D.W. and Scialfa, C.T. (1996) *Visual and Auditory Aging. Handbook of the Psychology of Aging, Fourth Edition. Academic Press.*

Lyng, K. (2001) *Deafblindness of the future: Acquired and age related. Deaf-blind International. Review, 27(2): 4-8.*

Sjekklisten

Kartleggingsmaterialet består av to deler. Del A, sjekklisten, inneholder syv spørsmål for hver sansemodalitet. Del B inneholder to spørsmål om personens egne vurderinger av sansetapene.

Sjekklisten er utviklet for bruk i pleie- og omsorgstjenestene der personalet kjenner brukerne godt fra det daglige liv. Spørsmålene i sjekklisten refererer til typiske atferdsmessige kjennetegn for alvorlig synshemming og alvorlig hørselshemming, samt ett spørsmål om besittelse av tekniske hjelpemidler for syn og/eller hørsel.

Del B skal brukes hvis personen som undersøkes oppnår minimum ett kryss i sjekklistene for *både syn og hørsel*. Resultatene av del A og B gir grunnlag for videre henvisning.

Skåring

Del A

Antall avkryssninger beregnes for hver sansemodalitet. På denne måten oppnås en sumskåre for synshemming og en sumskåre for hørselshemming. For personer som har kryss for både syns- og hørselshemming summeres kryssene for begge modaliteter. Dette gir tre kategorier funksjonsvansker; synshemming, hørselshemming og kombinert syns- og hørselshemming.

Antall kryss kan sees som en indikasjon på hvor omfattende funksjonshemmingen er.

Del B

Personens vurdering av egen syns- og hørselsfunksjon danner sammen med resultatene i del A grunnlaget for vurdering av funksjonsvansker og eventuelt videre henvisning til medisinsk utredning og oppfølgende rehabilitering. Personer som ikke vurderer synet og hørselen sin som god, bør henvises til videre utredning.

DEL A

Informasjon for bruk

I hjemmebaserte tjenester

Pleie- og omsorgstjenestens brukeroversikt danner grunnlag for kartleggingen. Sjekklisten fylles ut av en person i personalgruppen som har ansvar for og regelmessig kontakt med bruker gjennom tjenestetilbudet (f. eks. primærkontakt).

Gå gjennom brukeroversikten og fyll ut en *sjekkliste for hver person* du har ansvaret for. For hver av sansene; kryss av for de funksjonelle beskrivelsene som stemmer overens med observerte syns- og hørselsvansker hos personen. Kryss også av hvis personen har tekniske hjelpemidler for nedsatt syn eller hørsel (selv om hjelpemidlene ikke benyttes).

Fyll ut feltet for informasjon om alder, kjønn og dato for registrering. Sjekklisten signeres av den personen som har stått for utfyllingen. Husk signatur fra bruker hvis vedkommende skal henvises videre.

I alders- og sykehjem

Institusjonens oversikt over beboerne danner grunnlaget for kartleggingen. Sjekklisten fylles ut av en person i personalgruppen som har ansvaret for og regelmessig kontakt med beboeren (f. eks. primærkontakt).

Gå gjennom oversikten over beboerne og fyll ut en *sjekkliste for hver person* du er primær-kontakt for. For hver sansemodalitet; kryss av for de funksjonelle beskrivelsene som stemmer overens med observerte syns- og hørselsvansker hos personen. Kryss også av hvis personen har tekniske hjelpemidler for nedsatt syn eller hørsel (selv om hjelpemidlene ikke benyttes).

Fyll ut feltet for informasjon om alder, kjønn og dato for registrering. Sjekklisten signeres av den personen som har stått for utfyllingen. Husk signatur fra beboer hvis vedkommende skal henvises videre.

Sjekkliste for kartlegging av kombinerte alvorlige syns- og hørselsnedsettelse hos eldre

SYN

S1	Du blir ikke gjenkjent når du kommer uventet på besøk (han/hun har vansker med å gjenkjenne ansikter på avstand, f. eks. på tvers av rommet)
S2	Han/hun har problemer med å lese avisen og se bildet på TV (sitter f. eks. ofte svært nær TV-skjermen)
S3	Han/hun må ha hjelp for å finne igjen gjenstander som er mistet
S4	Han/hun har problemer å følge med tiden fordi det er vanskelig å se urskiven
S5	Han/hun trenger ledsager eller er usikker ved ferdsel utendørs og/eller innendørs på ukjente steder (uten at dette skyldes gangbesvær eller annen reduksjon i fysisk funksjon)
S6	Han/hun har klaget over problemer med dårligere syn
S7	Han/hun har fått tildelt et eller flere hjelpemidler for nedsatt syn (f. eks. lupe eller annen svaksynt-optikk, ekstra belysning, hvit stokk, Daisy-spiller eller annet)
Antall kryss for synsvansker	

HØRSEL

H1	Han/hun hører ikke at du banker på eller ringer på døren
H2	Du må snakke spesielt høyt, tydelig og/eller langsomt for at han/hun skal oppfatte hva som blir sagt (selv om det er stille rundt dere)
H3	Han/hun har vansker med å oppfatte hva du sier når det er støy i rommet (lyd fra radio, bråk fra støvsuger, trafikkstøy, etc.)
H4	Han/hun har vansker med å følge med i en samtale når det er flere personer til stede
H5	Han/hun har vansker med å oppfatte det som sies i radio/TV eller kassettspiller (sitter f. eks. svært nær lydkilden og/eller foretrekker høy lydstyrke)
H6	Han/hun har klaget over problemer med dårligere hørsel
H7	Han/hun har fått tildelt et eller flere hjelpemidler for nedsatt hørsel (f. eks. høreapparat, teleslynge, samtaleforsterker, lyssignal eller vibrator tilkoblet ringeklokke, vekkerklokke, røykvarsler eller telefon)
Antall kryss for hørsel	
Sum	Totalt antall kryss syn og hørsel tilsammen

Kategori

Synsnedsettelse	☐ Ja	☐ Nei
Hørselsnedsettelse	☐ Ja	☐ Nei
Kombinert syns- og hørselsnedsettelse	☐ Ja	☐ Nei

Hjelpemidler

Tekniske hjelpemidler for nedsatt syn	☐ Ja	☐ Nei
Tekniske hjelpemidler for nedsatt hørsel	☐ Ja	☐ Nei

Hvis det konstateres ett eller flere problemer med både syn og hørsel, gå videre til del B.

DEL B

Etter at sjekklistene over er fylt ut, skal spørsmålene nedenfor besvares av bruker/beboer, slik at en egenvurdering også foreligger.

Personens egen vurdering av syn og hørsel

Merk av for de alternativer som passer.

Hvordan bedømmer du synet ditt sammenlignet med andre på din alder?

	Ser godt	Ikke risk
	Ser ikke så godt	RISK
	Ser dårlig	RISK
	Ser svært dårlig	RISK

Hvordan bedømmer du hørselen din sammenlignet med andre på din alder?

	Hører godt	Ikke risk
	Hører ikke så godt	RISK
	Hører dårlig	RISK
	Hører svært dårlig	RISK

DEL C

Oppsummering

For personer som heller ikke selv vurderer eget syn og egen hørsel som god, anbefales videre henvisning til spesialisttjenester (medisinske og funksjonelle utredninger av syn og hørsel).

Navn:
Fødselsdato:
Sted:
Dato:
Samtykker til henvisning til spesialisttjeneste (signatur fra bruker):
Kartlagt av:

Henvisning til spesialist:	Henvisning til hvem:	Dato
Øyelege/ØNH-lege		
Kommunens koordinerende enhet for rehabilitering/ kommunal synskontakt eller hørselskontakt		
Hjelpemiddelsentralen		
Andre instanser		

Kartleggingsverktøyet for identifisering av kombinerte alvorlige sansetap er utarbeidet i forbindelse med et forskningsprosjekt i regi av Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA). Utviklingen av sjekklisen er basert på et samarbeid mellom NOVA og Regionsenter for døvblinde ved Skådalen kompetansesenter og ble støttet av det tidligere Sosial- og helsedepartementet gjennom prosjektmidler til NOVA.

Nasjonalt kompetansesystem for døvblinde yter kompetansesentertjenester i henhold til avtaler med Helse Sør-Øst RHF. Enhetene i Nasjonalt kompetansesystem for døvblinde kan tilby kurs og informasjon om rehabiliteringstiltak og tilrettelegging som kan forbedre funksjonsevnen for eldre personer med kombinerte alvorlige sansetap.

Helsedirektoratet har publisert heftet med kartleggingsverktøyet for distribusjon til pleie- og omsorgstjenestene i kommunene. Heftet er gratis, og ytterligere eksemplarer kan bestilles på

trykksak@helsedir.no

Bestillingsnummer er IS-1513

Heftet kan også lastes ned på **www.helsedir.no**

Direktoratet har utgitt informasjonsmateriale om eldre med kombinerte alvorlige sansetap:

Når syn og hørsel svikter, en DVD (IS-1357),

Flere eldre med kombinerte alvorlige sansetap enn ventet, en folder (IS-1364)

og *Dement, jeg? Neida, men nærmest døv og blind*, en plakat (IS-1516).

ÅRSMELDING FOR ÅR 2008 FRA ELDRERÅDET I BYDEL ØSTENSJØ

Eldrerådet har 9 medlemmer + 9 varamedlemmer som ble valgt i bydelsutvalgets møte torsdag 13.12.07.

Eldrerådet konstituerte seg i møtet den 28.januar 2008. Ved slutten av år 2008 hadde eldrerådet følgende sammensetning :

Medlemmer :

- 1 Tore Janssen
- 2 Trygve Asmyhr
- 3 Gittan Kristiansen
- 4 Dag Omholt
- 5 Bjørg Bjørge
- 6 Frances Mary Wang S.
- 7 Else Langaas
- 8 Evy Berit Johansen
- 9 Willy Andresen

Representanter fra :

- Høyenhall og Manglerud pensjonistfor.
 Bøler pensjonistforening
 Manglerud eldresenter
 Østensjø eldreuniversitetet
 Arbeiderpartiet (A)
 Samhold pensjonistforening
 Oppsal frivillighetssentral
 Oppsal eldresenter
 Høyre (H)

Arbeidsutvalg :

- Leder
 Nestleder
 Medlem
 Varamedlem
 Varamedlem

Varamedlemmer :

- 1 Bjørg Fjeld
- 2 Ella Rolfsen
- 3 Tore Jørgensen
- 4 Magne Olimb
- 5 Edna Thomassen
- 6 Per Sand
- 7 Kåre Nilsen
- 8 Tor Engebretsen
- 9 Ann Carnarius Elseth

Varamedlemmer fra :

- Høyenhall og Manglerud pensjonistfor.
 Pensjonistfor. Fagforbundet Østensjø
 Manglerud eldresenter
 Manglerud frivillighetssentral
 Sosialistisk Venstreparti (SV)
 Pensjonistfor. Fagforbundet Østensjø
 Oppsal frivillighetssentral
 Oppsal eldresenter
 Fremskrittspartiet (Fr.P)

Varamedlem for :

- Tore Janssen
 Trygve Asmyhr
 Gittan Kristiansen
 Dag Omholt
 Bjørg Bjørge (A)
 Frances Mary Wang Svensen
 Else Langaas
 Evy Berit Johansen
 Willy Andresen (H)

Flertallet i eldrerådet (ER) er 67 år eller mer og alle bor i bydel Østensjø. To medlemmer og to varamedlemmer er oppnevnt politisk og de er likt fordelt mellom høyre- og venstresiden. Ingen av ER medlemmene er medlemmer av BU. Et av ER's varamedlemmer er BU medlem (Ann Carnarius Elseth, Fr.P). En av ER's medlemmer er varamedlem i BU (Tore Janssen, SV).

Endringer i perioden :

Det har ikke skjedd endringer siden bydelsutvalget valgte nytt eldreråd ved slutten av år 2007.

Administrasjon :

Spesialkonsulent Signe Sandnes har vært sekretær på alle 8 møtene i 2008. Administrasjonens representant har vært avdelingssjef Solveig Nyhamar på syv av møtene og spesialkonsulent Signe Sandnes på ett av møtene i 2008.

Arbeidsutvalget :

Arbeidsutvalget (AU) består av 3 representanter og 2 vararepresentanter. AU hadde 8 møter i 2008. Både representanter og vararepresentanter møtte på AU møtene. AU møtene ble holdt 1 time før ER møtene for å forberede sakene.

Antall møter og saker :

ER hadde 8 møter i 2008 og behandlet 101 saker. I tillegg behandlet ER en rekke eventuelsaker uten saksnummer. Møtene ble holdt i Ryensvingen 1, bortsett fra ett møte som ble holdt på Langerud sykehjem. Det ble ikke holdt møter i februar, mai, juli, august og november.

Frammøtet :

Møte			Repr.+ Vara med				
nr. :	Dato :	Møtested :	Stemmerett.	Vara :	Adm.:	Andre :	Sum :
1	Ma.28.01.08	R.1	9	6	2	0	17
2	Ma.10.03.08	R.1	9	4	2	0	15
3	Ma.14.04.08	R.1	9	3	2	2	16
4	Ma.09.06.08	R.1	9	2	2	0	13
5	Ma.01.09.08	R.1	8	4	2	0	14
6	Ma.29.09.08	R.1	9	6	1	0	16
7	Ma.27.10.08	L.S	8	7	2	0	17
8	To. 04.12.08	R.1	9	7	3	0	19
Sum			70	39	16	2	127
Antall			8	8	8	8	8
Gjennomsnitt			8.75	4.88	2.00	0.25	15.88
Avrundet			9	5	2	0	16

Ordningen med personlige vararepresentanter førte til at det var en stemmeberettiget for lite på to av møtene i 2008. Vararepresentanter har ikke møteplikt uten spesiell innkalling, men på eldre rådets møteinnkallinger står det at vararepresentantene oppfordres til å møte.

Åpen halvtime :

Mandag 14.04.08 la Søren Wiesholm fram Oppsal eldresenters bekymringer for at de manglet både leder og kokk. På de øvrige møtene i 2008 var det ingen som møtte fram til åpen halvtime.

Gjester :

Mandag 14.04.08 var bydelsutvalgets leder Arnfinn Aabø invitert som Eldrerådets gjest. Han ønsket dialog og innspill rundt eldrepolitikk og kulturbydel Østensjø. Han orienterte om omsorgstrappa, andre tilbud til eldre og kulturbydelens betydning for eldre. Han reiste flere problemstillinger, og mottok innspill fra eldrerådets medlemmer og varamedlemmer.

Torsdag 04.12.08 var koordinator for BU's 4 eldresentere og 3 frivillighetssentraler Heidi Karsrud Nordal, invitert som Eldrerådets gjest. Hun holdt innlegg om hvordan rekruttere "medlemmer" og utvikle tilbudene, også mot brukere som ønsker andre aktiviteter enn de en har i dag.

Meningsforskjell :

Av 101 saker var det meningsforskjell i ER om 1 sak i 2008. (Budsjettet er 1 sak).

Budsjettet for 2009 :

Under eldrerådets budsjettbehandling ble det fremmet følgende forslag :

- 1 – Det opprettes 1 ny stilling til innsatsteamet.
- 2 – Kontorstillingen ved Manglerud eldresenter utvides fra 50% til 100% stilling
- 3 – To årsverk hjemmehjelp må ikke inndras..

Vedtak i Eldrerådet :

- 1 – Forslaget ble vedtatt med 7 mot 2 stemmer.
 - 2 – Forslaget ble enstemmig vedtatt.
 - 3 – Forslaget ble nedstemt med 7 mot 2 stemmer.
- Ingen av forslagene ble godtatt under bydelsutvalgets budsjettbehandling.

Representasjon :

Arbeidsutvalgets 3 medlemmer representerer ER på møtene i det sentrale eldrerådet i Oslo. Ved eventuelle forfall trer de to vararepresentantene inn etter behov. Dag Omholt er varamedlem av det sentrale eldrerådet i Oslo. Pga dødsfall var han nære på å rykke opp som fast medlem, men kravet om kjønnsballanse kom i veien. Tore Jørgensen representerer ER i styringsgruppa for boligsosial handlingsplan. Trygve Kjell Asmyhr er styremedlem og Ella Rolfsen er vara i styret for Bøler frivillighetssentral. Gittan Kristiansen representerer ER i Bøler seniorsenters samarbeidsutvalg. I brukerrådet for Manglerud eldresenter er ER representert ved Bjørg Bjørge som representant og Bjørg Fjeld som vararepresentant.

Mønsterbydel Østensjø :

Norsk Pensjonistforbund gjennomførte i september 2008 konferansen "Aktiv omsorg – aktiv alderdom", i samarbeid med Helse-og omsorgsdepartementet. Konferansen samlet over 300 deltakere fra hele landet. Sarpsborg kommune og bydel Østensjø var valgt ut som mønstereksempler på positivt samarbeid mellom eldrerådet og den politiske og administrative ledelsen. I samtalepanelet deltok følgende fra bydel Østensjø:

Rune Opstad (A) Leder av bydelsutvalgets omsorgskomite.

Signe Sandnes Bydelsadministrasjonen.

Tore Janssen Leder av bydelens eldreråd.

Dessuten deltok Bjørg Bjørge i konferansen og refererte fra den, på møte i eldrerådet.

Årsmeldinger :

Eldrerådet i bydel Østensjø utarbeider årsmeldinger hvert år. ER ønsker å motta årsmeldinger fra bydelens eldresentre, frivillighetssentraler, tilsynsutvalg og alle de frivillige organisasjonene i Bydelen, som har med eldre å gjøre. Det er ingen rapportplikt til ER fra de frivillige organisasjonene. Det er imidlertid ønskelig å få en samlet oversikt over det som skjer i bydelen på eldresektoren både fra offentlig og privat side.

Noen spesielle saker :

Eldredagen : FNs internasjonale eldredag ble feiret med et stort fellesarrangement i Oslo Misjonskirke – Fellesskapshuset på Abildsø. Markeringen av eldredagen ble kombinert med et kulturarrangement for bydelens frivillige. Karsten Isaksen skulle holdt hovedtalen. Han kom ikke pga at han satt fast i snøen på fjellet. Odd Øiseth steppet inn på kort varsel og holdt en fengende tale om sine opplevelser i Tysklandsbrigaden. Det var god og variert underholdning og delikat bevertning. De frivillige fra bydelens 4 eldresentre og 3 frivillighetssentraler kom puljevis opp på scenen og fikk som takk for innsatsen hver sin rose og hvert sitt diplom av bydelsdirektøren og lederne for de enkelte aktivitetssentrene.

Informasjonsmøter : Det er gjennomført 3 informasjonsmøter for brukere av hjemmetjenester hvor administrasjonen og tilsynsutvalget for hjemmebaserte tjenester informerte og svarte på spørsmål fra salen. Det var godt oppmøte på alle de tre møtene.

Servicebussen : Servicebussen ble erstattet med Østensjø ring i 2007. Det skapte en storm av protester. Vi venter fortsatt på en bedre løsning..

Hvilesteiner : Et forslag fra Marit Stakvik Jørgensen (A) om å sette opp en del hvilesteiner for eldre og syke ble i sin tid støttet av ER. BMK vil sørge for at saken blir utredet.

Utsatte saker : Følgende planlagte tiltak er ennå ikke gjennomført :

1 – Seminar om eldreomsorg.

2 – Seminar om frivillighetssentralene.

3 – Møte med bydelens frivillige organisasjoner, menigheter og foreninger som arbeider for eldre.

Rehabilitering : Langerud sykehjem er ferdig rehabilitert og beboerne har flyttet tilbake fra Økern sykehjem og Ljabruhjemmet.

Kulturaktiviteter : Eldrerådet i kulturbydel Østensjø har medvirket til utformingen av søknaden om bidrag fra "Den kulturelle spaserstokken". Ved hjelp av fantasi og innsatsvilje både fra bydelen og frivillige organisasjoner har det også i 2008 lyktes å gi bydelens eldre et tilfredsstillende kulturtilbud

Tilsynsutvalg : Bydelsutvalget økte antall tilsynsutvalg fra 2 til 3. Eldrerådet ble representert i alle 3 tilsynsutvalgene. Dette gir ER verdifullt innsyn i hva som foregår både når det gjelder institusjonene og hjemmetjenesten.

Samarbeid : Samarbeidet mellom de 4 eldresentre og de 3 frivillighetssentralene i bydelen er godt i gang og videreutviklingen vil fortsette også i 2009. Samarbeidet omfatter bl.a. felles informasjon og rekruttering både av brukere og frivillige til alle de 7 aktivitetssentrene.

Eldresentrene fungerer bra for 80 åringer og det skal de fortsette med. I tillegg søker vi etter aktiviteter som vi håper vil falle i smak hos pensjonister mellom 62 og 79 år.

Frivillighetssentralene har tradisjonelt basert seg på at eldre hjelper eldre. Dette skal selvfølgelig fortsette. I tillegg har vi de siste par årene søkt å nå ut til alle aldersgrupper mellom 0 og 100 år.

Heidi Karsrud Nordal er en verdifull inspirator i dette samarbeidet. Ved å avlaste henne i arbeidet med Manglerud eldresenter vil hun få mer tid til fellesarbeidet. ERs framstøt overfor BUs budsjettmøte førte ikke fram i første omgang..

Eldrerådet i bydel Østensjø
Tore Janssen

BYDEL ØSTENSJØ

TILSYNSUTVALG I

RAPPORT FRA MØTE I TILSYNSUTVALGET – Uanmeldt møte

Institusjon:

Langerud sykehjem

Møtedato:

Onsdag 15.10.08.

Tid:

Kl. 10.30 – 12.30

Til stede fra tilsynsutvalget:

Kari Paulsrud, leder

Elsa Halvorsen

Dag Omholt

Til stede fra institusjonen:

Marzenna G. Olestad, sykepleier

Barbro Nilsen, sykepleier

Tilsynsutvalget holdt anmeldt tilsyn 25. august og henviser til rapport fra dette m.h.t. generelle forhold. Utvalget konsentrerte seg denne gang om tilsyn i 4. etasje, der det er 36 enerom, hvorav 16 somatiske plasser og 20 for korttidsopphold/rehabilitering. Avdelingssykepleier var ikke til stede og vi fikk snakke med de 2 sykepleiere som har ansvar for hver sin del av avdelingen.

1. Samtale med Marzenna G. Olestad og Barbro Nilsen

Olestad arbeider mest i den somatiske delen og Nilsen i korttidsavdelingen. Olestad har arbeidet ved Langerud i 12 år. Nilsen er nytilsatt.

a. Om beboerne

De 16 beboerne i den somatiske avdeling er relativt pleiekrevende. Fire er demente og venter på opphold i skjermet avdeling andre steder. Av de øvrige går tre med rullator og svært mange er rullestolbrukere. Bare to stiller seg sjøl, de øvrige trenger hjelp. Fire må ha hjelp til å spise. Alle beboere har pleieplaner som ajourføres hvert halvår. Pleieplanene anses som gode hjelpemidler for å sikre at tilbudet er i samsvar med pasientenes og de pårørendes ønsker og behov.

Beboerne i rehabiliteringsavdelingen er mer selvhjulpne, og er der stort sett i tre uker. Det er ikke konsekvent bruk av pleieplan for disse.

b. Om bemanning

I likhet med andre sykehjem er betjeningen knapp. Antall hjelpepleiere er for få. Sykepleierne må trå til også i mer rutinemessige pleieoppgaver og de får aldri anledning til å føle at de gjør en god nok jobb. Arbeidsbelastningen på sykepleiere og det øvrige personale har økt de siste årene.

Sykepleier er tilsatt i ledig stilling men tiltrer først ved slutten av året. Når det trengs vikar får man kvalifiserte vikarer. De intervjuede kjenner ikke til det prosentvise sykefravær i etasjen eller antall ubesatte stillinger.

Det er også et problem at det er mange deltidstillinger.

16/09

BYDEL ØSTENSJØ
25 OKT 2008
200800959-8
2404

Ergoterapeuter og fysioterapeuter arbeider i tilknytning til den moderne treningsavdelingen i 1. etasje. Aktivitørene er felles for hele sykehjemmet.

Legekapasiteten er knapp. Det er en svakhet at det ikke er tilgjengelig lege hele døgnet, i hvert fall på telefon, slik at sykehjemmet er nødt til å bruke den vanlige legevakten.

c. Aktivisering av pasientene

Treningsrommene i 1. etasje brukes av alle typer beboere men selvsagt mest av dem som er under rehabilitering. Det avtales faste treningstider. Det er ikke organisert arbeidsstue. Aktivitørenes tiltak er omtalt i rapporten 25. august.

d. Matstell

Som nevnt i tilsynsrapporten den 25. august kommer middagsmaten fra Rikshospitalet. Brødmat til aftens og frokost smøres på felleskjøkkenet. Som nevnt ovenfor må noen ha hjelp til å spise.

e. Stell av klær

Klær vaskes i kjelleren 2 ganger i uka. Sykehjemmet er avhengig av hjelp fra pårørende til å få tøy merket. Dessverre er det vanskelig å unngå at klær av og til blir borte.

f. Beboernes midler

Avdelingen har ikke midler for beboere og beboere har ikke anledning til å oppbevare penger på rommene. Innkjøp må ordnes av pårørende.

g. Forhold vedrørende lokalene

Langerud har etter rehabiliteringen mange tekniske hjelpemidler, bl.a. takheiser i alle rom, slik at det ikke blir så tunge løft. Etter rehabiliteringen fungerer lokalene godt og det er ikke noe negativt å bemerke annet enn mindre detaljer som kan la seg rette.

2. Besøk i avdelingen

Etter samtalen med de to sykepleiere gikk vi omkring i etasjen og snakket med beboere både i fellesrommet for rehabiliteringsavdelingen og med et par inne på hvert sitt rom.

De fleste beboere ga uttrykk for at de var fornøyd med den omsorg og pleie de mottok. Noen var misfornøyd med mangel på aktiviteter, spesielt at ikke alle fikk tilbud i treningssenteret. Det er små muligheter til å være ute i frisk luft og det ble også fremhevet som et savn. En gruppe beboere var samlet rundt TV-apparatet og sa at dette var deres hovedaktivitet i mangel av andre tilbud.

En av beboerne ga uttrykk for at middagsmaten var lite appetittvekkende, men de fleste var fornøyd. Det at smørbrød til frokost og aftens er ferdig smurt likte de fleste. En hadde protestert og ville ha tilbud om pålegg som det kunne velges blant. Sykehjemmet ga mulighet for det.

Oppsummering

Etter rehabiliteringen fremstår både fellesarealer og pasientrom som lyse, hyggelige og praktiske.

Vi har inntrykk av at avdelingen har behov for flere stillinger for å minske arbeidsbelastningen for de ansatte og sikre at pasientene får muligheter for aktiviteter på dagtid og muligheter for å komme ut i frisk luft.

Oslo, 15. oktober 2008

Kari Paulsrud

Elsa Halvorsen

Dag Omholt

Oslo kommune
Sykehjemsetaten
Administrasjonen

Bydel Østensjø
Bydelsadministrasjonen

200800259-13

240.4

Deres ref:

Vår ref (saksnr):

Saksbeh:

Dato: 31.10.2008

200800169-6

Ann-Lisbeth Rasmussen, 23 43 30 10
ann.lisbeth.rasmussen@syke.oslo.kommune.no

Arkivkode:

204

LANGERUD SYKEHJEM - RAPPORT UANMELDT TILSYN 15.10.2008

Sykehjemsetaten har mottatt rapport fra uanmeldt tilsyn ved Langerud sykehjem 15.10.2008.

Rapporten tas til orientering. Sykehjemsetaten ser at utvalget har inntrykk av at avdelingen i 4. etasje har behov for flere stillinger for å minske arbeidsbelastning og sikre at pasientene for muligheter til aktivisering. Sykehjemsetaten har ikke "frie midler" til å øke bemanningen ved sykehjemmene.

Med hilsen

Bente Riis
konst. etatsdirektør

Anne Berger Sørli
områdedirektør

Kopi til: Langerud sykehjem v/institusjonssjef

Sykehjemsetaten

Postadresse:
Postboks 435, Sentrum
0103 Oslo

Besøksadresse: Telefon: 02 180
Nedre Slottsgt. 3 Telefaks: 23 43 30 09
E-post: postmottak@syke.oslo.kommune.no

Organisasjonsnr.
990 612 498

17/09

OSLO KOMMUNE	
21 OKT 2008	
200800246-35	240.4

BYDEL ØSTENSJØ

TILSYNSUTVALG II

RAPPORT FRA MØTE I TILSYNSUTVALGET ANMELDT MØTE

Institusjon: Manglerudhjemmet **Møtedato:** Tirsdag 28.10.2008 **Tid:** kl. 11.00-12.15

Til stede fra tilsynsutvalget:

Knut Elgsaas, leder
Inger Haagaas
Edna Thomassen

Til stede fra institusjonen:

Institusjonssjef June Strøm

1. Orientering

June Strøm ga en kort orientering:

a. Bemanningsprosjektet i sykehjemsetaten

Det har ikke blitt endringer i bemanningen på Manglerudhjemmet.

b. Kvalitetsrevisjon

Det ble gjennomført kvalitetsrevisjon 20. oktober på Manglerudhjemmet.

Merknad:

Utvalget ber om å få oversendt rapporten fra kvalitetsrevisjonen.

c. Oppussing og utskifting av kjøkken.

Arbeidet er ennå ikke påbegynt. Sykehjemsetatens bygg- og vedlikeholdsavdeling forestår anbudsbehandlingen.

Merknad:

Utvalget ber om å få opplyst om når arbeidet starter på Manglerudhjemmet og når det påregnes ferdig.

d. Vinduer i kontorfløyen

Vinduene mot parkeringen er råtne og institusjonssjefen fryktet at de ville blåse inn i kontoret derom det ble en sterk vindkule til vinteren. Det er billigere å skifte vinduer enn å prøve å male råtne vinduer.

Merknad:

Når vil vinduene bli skiftet ut?

e. Skyllerom. (Jfr. merknad i rapport 23.4.08 og 17.6.08)

Skyllerommene blir ikke utbedret i år. Vasking av privat tøy foregår ikke lenger i skyllerommet i 2 av etasjene, men er overført til vaskeriet i kjelleren.

Det frigjør tid for pleiepersonalet og frigjør plass på skyllerommene.

Institusjonssjefen håpet at vask av privat tøy kan overføres til kjelleren for alle 4 etasjene neste år, og at alle skyllerommene da kan pusses opp.

f. Persienner (jfr. rapport 17.6.08)

Det er foreslått midler til persienner på budsjettet i 2009.

2. Personalsituasjonen

a. Sykefraværet

Sykefraværet i perioden januar-august var 7,5%, det nest beste sykehjemmet i Oslo.

Merknad:

Meget bra.

b. Bemanningen, omgjøring av stillinger

Institusjonssjefen har søkt om å få omgjort hjelpepleierstillinger til sykepleierstillinger.

Hensikten er å styrke den faglige kompetansen på hjemmet.

De nye stillingene skal være 100%-stillinger. Det har vist seg at det ikke er mulig å besette 50-80%-stillinger på dagtid. Kveldsvakt og nattevaktstillinger er lette å besette med 50%-stillinger.

Det er nå 6 ubesatte stillinger i påvente av behandlingen av søknaden om omgjøring. Dette dekkes opp av dem som er faste ekstravakter i helgene. Det er også tatt inn noen faste vikarer på korttidskontrakter.

c. Rustad bokolektiv(Jfr. rapport 23.4.08)

Det er nå ansatt en avd.sykepleier på heltid i Rustadkollektivet. Den som var utlånt fra Manglerudhjemmet er kommet tilbake.

d. Legestilling

Legestillingen blir utvidet fra 25% til 60% fra 2009. Jfr. tidligere rapporter om for lav legedekning

3. Hørselshjelp

Institusjonssjefen opplyste at det var egne rutiner for stell av høreapparater. Man følger også opp om pasienter trenger høreapparater og bestiller time.

4. Gjennomgang av pårørendeundersøkelse

Utvalget gikk gjennom rapporten " *Brukertilfredshet blant pårørende til beboere ved sykehjem i Oslo kommune* " fra mai 2008 sammen med institusjonssjefen.

Da Manglerudhjemmet er et rent demenshjem, ble det ikke gjennomført en ordinær brukerundersøkelse blant beboerne.

Sammenlignet med andre sykehjem ligger Manglerudhjemmet godt an når man spør pårørende om hva de synes om de tjenester deres nærstående mottar. Hjemmet er blant de beste når det gjelder pårørendes opplevelse av beboernes trivsel med rommet, trivsel med personalet og med de andre beboerne og ikke minst når det gjelder respektfull behandling fra personalets side.

Utvalget mener det kan være grunn til å vurdere en del av de spørsmål som stilles er relevante for pårørende med nærstående som er svært demente . Svarene på noen av spørsmålene kan tyde på at det er nødvendig med en nærmere forklaring av hva som menes med spørsmålene. Overskriften på tabell 7.1 må være en trykkfeil. " *Alt i alt , i hvor stor grad er du fornøyd med sykehjemmet du bor på?* "

Vi går ut fra at det er ment hva de pårørende mener om sykehjemmet den nærstående bor på. Utvalget har hatt stor nytte av de brukerundersøkelser som er gjennomført av sykehjem. Det samme gjelder rapportene om " *Objektive kvalitetsindikatorer i sykehjem i Oslo kommune* " som utgis 3 ganger pr. år.

Merknad:

Utvalget har skaffet disse rapportene på egen hånd. Det ville ha vært praktisk om Sykehjemsetaten kunne ha sendt rapportene til dette utvalget og alle andre tilsynsutvalg som ønsker dem når rapportene forelå.

Vil Sykehjemsetaten iverksette en slik ordning?

5. Endring i tilstanden til nye pasienter

Institusjonssjefen opplyste 23.4.08 at de siste 2-3 årene er nye pasienter stadig sykere ved inntak. Det er også flere psykisk syke nye pasienter.

Institusjonssjefen hadde ikke tall for utviklingen av gjennomsnittlig liggetid for pasienter med fast opphold på Manglerudhjemmet.

Utvalget ba i sin merknad om å få en oversikt over gjennomsnittlig liggetid i 2007 og (2006 – 2005) hvis mulig.

Sykehjemsetaten opplyste i sitt brev av 7.10.08 at det ikke foreligger noen rapport på gjennomsnittlig liggetid på de enkelte sykehjemmene i Oslo. Etaten skrev videre: *"Alle sykehjem er i gang med Iplos registrering, Iplos er et registreringsprogram som kan si noe om den enkelte pasients funksjonsnivå."*

Utvalget mener utviklingen av gjennomsnittlig liggetid på de enkelte sykehjem er av interesse for politiske organer som tilsynsutvalg og bydelsutvalg. Da tidspunktet for innleggelse og utskrivning eller flytting fra sykehjem alltid registreres, burde det være enkelt å beregne liggetid.

Iplosregistreringen vil også slik utvalget forstår det bl.a. kunne brukes til å gi opplysninger om funksjonsevnen til pasientene på de enkelte sykehjem og endringer i funksjonsevnen over tid.

Merknad:

Utvalget ber Sykehjemsetaten opplyse om den har planer om å foreta beregninger av gjennomsnittlig liggetid på sykehjem. Utvalget ber også om å få opplyst om etaten planlegger å bruke data fra Iplosregistreringene i sykehjemmene til bl.a. å gi opplysninger om funksjonsevnen til pasientene på sykehjemmene.

6. Behov for innsats fra frivillige

Utvalget reiste spørsmål under møtet 17.6.08 om hva som kan gjøres for å engasjere flere frivillige til arbeid med ulike aktiviteter på Manglerudhjemmet. Institusjonssjefen opplyste at det var igangsatt et frivillighetsprosjekt i regi av Sykehjemsetaten.

En hjelpepleier på hjemmet er nå oppnevnt som frivillighetskontakt og skal på kurs som etaten arrangerer.

Det er avsatt øremerkede midler til frivillighetsarbeid i 2009.

7. Brannøvelse

Det ble en gjennomført brannøvelse på hjemmet i vår. Den gikk bra, og det skulle komme en tilbakemelding om gjennomføringen fra dem som foresto øvelsen. En slik tilbakemelding er ennå ikke kommet.

Merknad:

Utvalget ber om at tilbakemeldingen etterlyses og at den legges fram på neste anmeldte møte.

8. Dagsenteret

Dagsenteret skal nå overføres til Langerudhjemmet.

Manglerudhjemmet har bedt om å få overta stuene og spisesalen slik at de også har et tilbud for beboere og pårørende på dagtid.

Bydel Østensjø ønsker å få kjøkken, stue og spiserom i det gamle dagsenteret for beboerne i omsorgsboligene i tillegg til stue og spiserom som disse disponerer i 1. etasje i tilbygget. Begge parter kan få oppfylt sine ønsker dersom bydelen får arbeidsstue og kjøkken i det gamle dagsenteret.

Utvalget var på befaring i lokalene og mener det må være mulig å finne en løsning som er gunstig for både Manglerudhjemmet og bydelen.

Merknad:

Utvalget håper at gulvene i spisesalen i det gamle dagsenteret vil slipt og lakket i 2009, eventuelt at det blir lagt et slitesterkt gulvbelegg opp på det gamle gulvet, når Manglerudhjemmet overtar.

9. Klager eller mishagsytringer

Manglerudhjemmet har ikke mottatt mishagsytringer eller skriftlige klager siden siste anmeldte besøk 23.4.2008.

Østensjø, 28.10.2008

Knut Elgsaas(s)
Leder av utvalget

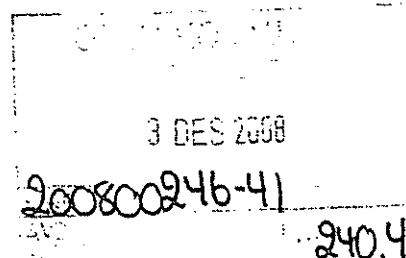
Inger Haagaas(s)

Edna Thomassen(s)

Oslo kommune
Sykehjemsetaten
Administrasjonen

Bydel Østensjø
Bydelsadministrasjonen

Deres ref:

Vår ref (saksnr):

Saksbeh:

Dato: 25.11.2008

Arkivkode:

200800016-18

Ann-Lisbeth Rasmussen, 23 43 30 10

ann.lisbeth.rasmussen@syk.oslo.kommune.no 204

MANGLERUDHJEMMET- RAPPORT FRA ANMELDT TILSYN 28.10.2008

Sykehjemsetaten har mottatt rapport fra anmeldt tilsyn ved Manglerudhjemmet 28.10.2008. Rapporten tas til orientering med følgende kommentarer:

Helse og velferdsetaten gjennomfører for tiden kvalitetsrevisjon i sykehjem, hjemmetjenesten og bestillerkontorene. Revisjonsbesøkene er gjennomført i uke 42-45. Prosjektet skal være utført innen 15.12.2008. Sykehjemsetaten har ikke mottatt resultatene ennå. Sykehjemsetaten ser det hensiktsmessig at resultatene gjennomgås av egen administrasjon før den sendes ut til bl.a. tilsynsutvalgene.

Kjøkken ved Manglerudhjemmet skal pusses opp. Arbeidet forventes påbegynt i begynnelsen av januar 2009.

Vinduene mot parkeringen vurderes av tilsynsutvalget som råtne. Sykehjemsetaten har meldt dette som sak til Omsorgsbygg og fra Sykehjemsetaten er utskifting av vinduene på Manglerud et prioritert sak.

Manglerudhjemmet har gjennomført brannøvelse. Tilsynsutvalget etterlyser tilbakemelding på gjennomføring av øvelsen. Administrasjonen ved Manglerudhjemmet vil etterspørre tilbakemeldingen og legge fram rapporten for tilsynsutvalget ved neste anmeldte tilsyn. Tilsynsutvalgt håper at gulvene i spisesalen i det gamle dagsenteret vil bli slipt og lakkert i 2009. Nytt gulvbelegg i spisesalen vil bli prioritert i 2009 under forutsetning av avsetning på vedlikeholdsbudsjettet.

Med hilsen

Bente Riis
konst. etatsdirektør

Anne Berger Sørli
områdedirektør

Kopi til: Manglerudhjemmet v/institusjonssjef

Sykehjemsetaten

Postadresse:
Postboks 435, Sentrum
0103 Oslo

Besøksadresse: Telefon: 02 180
Nedre Slottsgt. 3 Telefaks: 23 43 30 09
E-post: postmottak@syk.oslo.kommune.no

Organisasjonsnr.
990 612 498

BYDEL ØSTENSJØ

TILSYNSUTVALG II

18/09
17 DES 2008

200800246.43

240.4

RAPPORT FRA MØTE I TILSYNSUTVALGET **ANMELDT MØTE**

Institusjon: Østensjø bo-og servicesenter **Møtedato:** Tirsdag 2.12.2008 **Tid:** kl.12.00-13.30

Til stede fra tilsynsutvalget:

Knut Elgsaas, leder

Inger Haagaas

Edna Thomassen

Til stede fra institusjonen:

Anny Marie Karlsen Hahne, institusjonsleder

1. Oppfølging av rapport fra 17.9.08

a. Fysioterapi-ergoterapi

Fysioterapeuten arbeider med fysioterapi 2 dager i uken og ergoterapi 1 dag i uken. Senteret mener dette er den mest hensiktsmessige arbeidsformen nå. Som ergoterapeut reparerer han rullestoler og sørger for å hente og bringe stoler som krever mer omfattende reparasjon. Dette har redusert de lange ventetidene på reparasjon i hjelpemiddelsentralen man hadde tidligere.

2. Beboerne

Det er fullt belegg på senteret. En beboer har flyttet hjem og en ny beboer er flyttet inn siden siste tilsyn.

3. Beboere på avlastningssopphold

Det vises til tidligere rapporter. Institusjonslederen beskrev situasjonen til beboerne slik den har utviklet seg. Hun mente det var behov for et tverrfaglig møte for å få vurdert en mer egnet plassering av disse beboerne.

Merknad:

Utvalget er enig med institusjonslederen.

4. Personalet

Senteret har fått 0,4 årsverk i tillegg fra 1.1.2009. Senteret har ennå ikke bestemt bruken av dette tillegget til bemanningen.

Arbeidsmarkedet har endret seg. Ved utlysning av (1 + ½) hjelpepleierstilling hadde 24 søkere meldt seg pr. 2.12.

5. Praktikanter fra helse-og sosialutdanningen på videregående skoler

Det er 4 praktikanter som arbeider 1 dag i uken på senteret. De hjelper beboerne med å spise, parter med dem, rer senger og triller turer. De deltar ikke stellet av beboerne. Dagen da utvalget besøkte senteret var de på tur med noen av beboerne til julemarkedet på Rådhusplassen.

Institusjonslederen var meget fornøyd med ordningen og den hjelpen de fikk av praktikanter. Skolene har problemer med å finne praksisplasser.

Merknad:

Dette synes å være en glimrende ordning der ungdom som er interessert i arbeide innenfor helse og omsorg kan bli kjent med forholdene på et sykehjem.

Utvalget har i en rekke rapporter påpekt at knapphet på personale fører til at beboere som ønsker det ikke får komme ut på tur så ofte som de ønsker. Personalet har heller ikke tid nok til å prate med beboerne så mye som det kunne være ønskelig.

Dette er oppgaver der praktikanter kan yte en verdifull innsats.

Utvalget ber om å få opplyst om det er opprettet et samarbeid mellom Sykehjemsetaten og videregående skoler om å sikre et tilstrekkelig antall praksisplasser.

6. Solavskjerming i vinterhagen

Det er teknisk vanskelig å finne en god løsning for solavskjerming av taket i vinterhagen. Der er antagelig en oppgave for en Reodor felgen person.

Det er enklere å få en solavskjerming av vinduene mot sørvest.

Merknad:

Utvalget ber om at avskjerming av vinduene blir vurdert.

7. Røykerommet

Det er ennå ikke montert vifte eller luftrenser i røykerommet.

Merknad:

Når vil dette skje?

8. Brannsyn

Det er brannsyn 3.12.08 på senteret.

Merknad:

Utvalget ber om å få tilsendt rapporten når den foreligger.

9. Gave til senteret

Institusjonslederen orienterte utvalget om gaven på 0,5 million kroner senteret hadde mottatt i mai 2005. Giveren hadde ønsket at pengene skulle tilfalle Manglerud

Bydelshjelpet i bydel Østensjø traff følgende vedtak 14.12.06: Bydelsutvalget aksepterer å motta testamentarv til Østensjø bo- og servicesenter, pålydende kr.

~~800 000~~ vedtok 28.3.2007 å opprette en stiftelse med navn: " Elin Daae Jensen og Inger Daae Johnsens fond".

Fra stiftelsesdokumentet refereres:

§ 2 Formål

Stiftelsens formål er å fremme tiltak til beste for beboere ved Østensjø bo- og servicesenter (tidligere Manglerud Nevro hjem). Det forutsettes at midler fra stiftelsen ikke kan benyttes til å dekke ordinære utgifter til drift eller investeringer for institusjonen.

§ 3 Grunnkapital

Stiftelsens grunnkapital (egenkapital) er NOK 500 000.

§ 4 Stiftelsens styre

Stiftelsens styre består av fra 3 til 5 medlemmer. Hvert medlem fungerer i perioder inntil 5 år. Styremedlemmene og styrets leder utpekes av byrådet i Oslo kommune.

§ 5 Styrets oppgaver

Styret forestår stiftelsens drift og innehar alle beføyelser som ikke ved disse vedtekter eller

ved lov er lagt til annet organ.

Styret skal sikre en forsvarlig forvaltning og disponering av forvaltningskapitalen.

Styret skal gi Stiftelsestilsynet slik melding som nevnt i Stiftelsesloven. Styret skal hvert år sørge for utarbeidelse av årsoppgjør og årsberetning for stiftelsen.

§ 7 Disponering av stiftelsens midler

Østensjø bo- og servicesenter skal tildeles av grunnkapitalen en årlig sum på kr 100 000.

Renteavkastning kommer i tillegg til siste tildeling. Tildeling foretas av styret for stiftelsen etter innstilling fra bo- og servicesenterets ledelse i samarbeid med beboerne. I innstillingen skal det gjøres rede for hvilke tiltak midlene skal benyttes til. Tiltakene må være i samsvar med stiftelsens formål.

§ 10 Omdanning/oppøsning

Etter fem år, når grunnkapitalen og dens avkastning er forbrukt, skal styret treffe vedtak om oppløsning av stiftelsen.

Stiftelsen ble opprettet ved bystyrets vedtak 28.3.07. Styret i stiftelsen skulle ha meldt stiftelsen til Stiftelsestilsynet for registrering senest tre måneder etter opprettelsen. Dette ble ikke gjort. Byrådet oppnevnte et nytt styre for stiftelsen 14.8.2008.

Styreleder er Håkon Kleven. Arnfinn Aabøe og Elin Hermansen er styremedlemmer.

Stiftelsen var ennå ikke registrert i stiftelsesregistret den 1.12.2008.

Håkon Kleven opplyste 15.12.08 at alle søknadsdokumenter nå er oversendt til Stiftelsestilsynet via Brønnøysundregisterne.

Senteret har søkt styret om midler til en reise våren 2009 til Solgården i Spania for i alt 12 beboere og medfølgende ansatte. Dersom senteret ikke får svar på sin søknad innen 31.12.2008, må senteret trekke tilbake sin reservasjon.

Merknad:

Utvalget finner det sterkt beklagelig at rot og sommel i Oslo kommune har forsinket behandlingen av en gave som skulle være til beste for beboere i Østensjø bo- og servicesenter. ~~Utvalget~~ Utvalget burde ha regler som sikrer en mer ryddig og rask behandling av denne type gaver.

10. Klager

Senteret har ikke mottatt klager siden siste anmeldte besøk.

Østensjø, 2.12.2008

Knut Elgsaas(s)
Leder av utvalget

Inger Haagaas(s)

Edna Thomassen(s)

Oslo kommune
Sykehjemsetaten
Administrasjon

Bydel Østensjø
Boks 157 Manglerud
Ryensvingen 1
0612 OSLO

OSLO KOMMUNE BYDEL ØSTENSJØ	
16 JAN 2009	
S.NR. 200800246-450	
AVD	
SAKSBEH.:	AK 240.4

Deres ref:

Vår ref (saksnr):
200800418-16

Saksbeh:
Inger-Lise Kjos, 23433064

Dato: 14.01.2009

Arkivkode:
204

**RAPPORT FRA ANMELDT TILSYN 021208 VED ØSTENSJØ BO- OG
SERVICESENTER.**

Sykehjemsetaten mottok rapport om anmeldt tilsyn 24.12.08

Sykehjemsetaten har følgende kommentarer til rapporten:

Punkt 3. Beboere på avlastningsopphold: Institusjonen innkaller til tverrfaglige møter for beboere ved behov.

Punkt 6. Utvalget ber om at solavskjerming av vinduene i vinterhagen blir vurdert. Sykehjemsetaten vil vurdere dette og evt. ta det videre opp med Omsorgsbygg.

Punkt 7. Vifte i røykerommet er under utprøving. Resultatene er så langt positive.

Sykehjemsetaten finner det også beklagelig at det har vært lang behandlingstid på gave til institusjonen. Det er gledelig at denne saken nå er ivaretatt og at pengene kan brukes til det beste for beboerne ved Østensjø bo og servicesenter.

Med hilsen

Bente Riis
konst.etatsdirektør

Anne Berger Sørli
områdedirektør

Sykehjemsetaten

Postadresse:
Postboks 435, Sentrum
0103 Oslo

Besøksadresse: Telefon: 02 180
Nedre Slottsgt. 3 Telefaks: 23 43 30 09
E-post: postmottak@sye.oslo.kommune.no

Organisasjonsnr.
990 612 498

19/09

Protokoll fra møte i tilsynsutvalget

25.11.2008

200800256.4

240.4

Institusjon: Rustadgløtt dagsenter for eldre

Møtedato: 10.november 2008

Anmeldt besøk.

Tilstede fra Tilsynsutvalget: Evy Johansen (leder), Steinar Fallo og Gittan Kristiansen

Tilstede fra dagsenteret: Randi Amundsen og Wenche Brinch

Bedømmelse av lokaler:

Hyggelig dagligstue, men dårlig ventilasjon. Lekkasje i taket.

Kjøkkenet var ryddig og rent, de hygieniske forholdene var gode. Vasker selv gulvene der.

Det er kun et toalett til bruk for både brukere, besøkende til hår/fotpleie og ansatte. Dette er for lite ifølge ansatte og brukere.

Bedømmelse av hygieniske forhold:

Gode hygieniske forhold, men de ansatte er ikke helt fornøyde med innleid renhold.

Bedømmelse av personalforhold:

Atmosfæren mellom ansatte virket meget god.

Brukerne av dagsenteret virket alle svært fornøyde. Noen kunne tenke seg litt mer aktivitet, som for eksempel turgåing.

Resultat av tilsynet:

Tilsynsutvalget fikk et positivt inntrykk av dagsenteret.

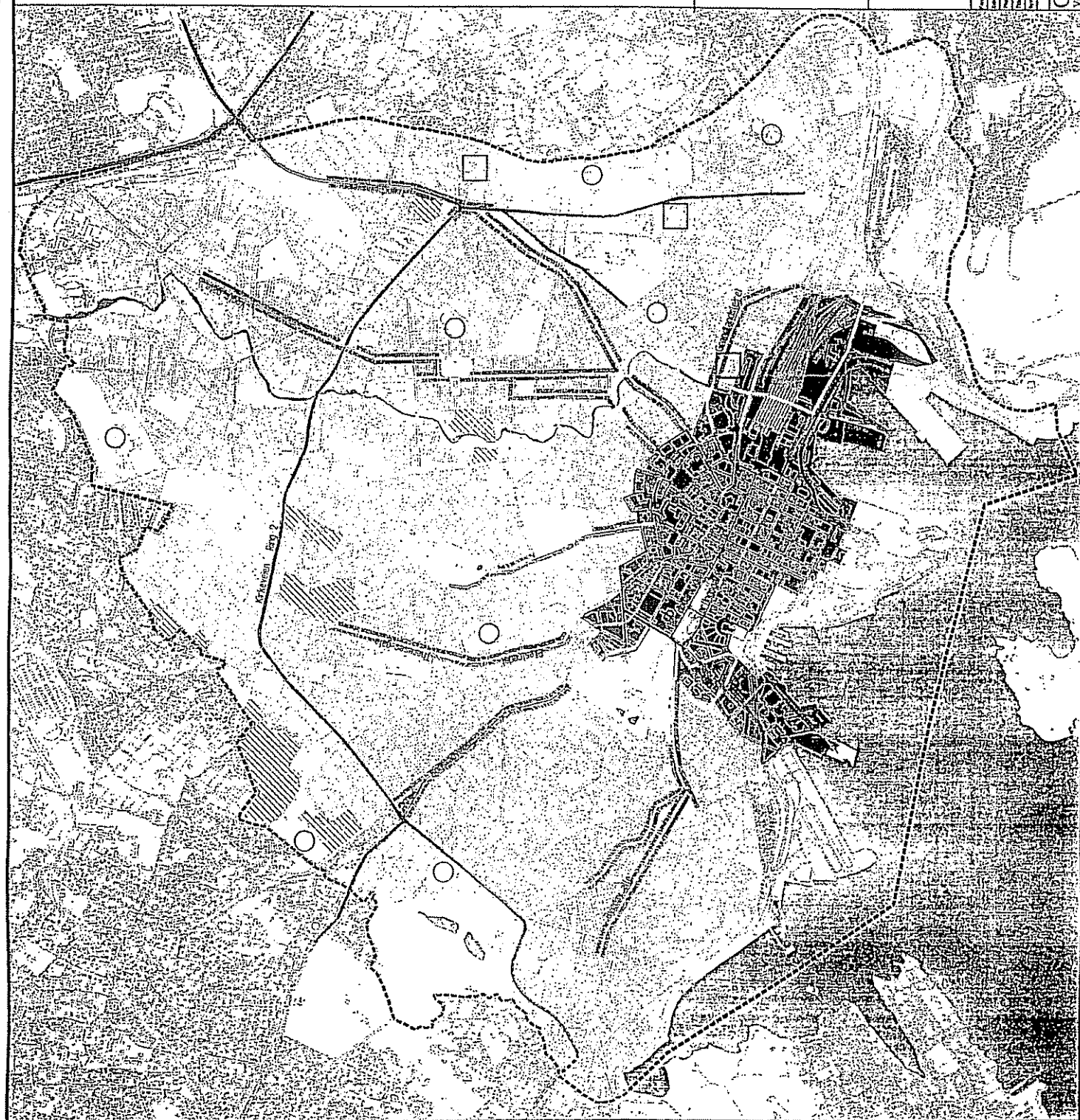
Det anbefales å gjøre noe med både toalettproblemet og taklekkasjen.

Oslo, 12. november 2008

Evy Johansen (leder)
(Sign.)

Steinar Fallo
(Sign.)

Gittan Kristiansen
(Sign.)

TEGNFORKLARING!

REKLAMCOMPAGNE XS

- Priemrâder utem Idrettanlegg:
 - eks. St. Hanshaugen, Slønsparken
 - Live-og ejfrenten utenom byggesområden
 - Frognerstranda, Radhusplassen, Akershusstranda,

REKLAMEOMRÅDE 3

- Rene boligområder eller boligdominerede områder**
- eks. Skovvejen, Industrigade
- Offentlige/almennyttige bygninger / institutionsområder med boliger**
- eks. sykehus, sykehjem

REPLAMEOMRADE M

- Centrumsrådet
 - aka. Rusefolket, Husemannsamtid, Grönländskavertane, Gæstebogen for Offentlige i almennyttige Bygninger i Institutsområder uden højder
 - aka. Kunstskolen i Oslo

REKLAMEOMRÅDET

- Sentrum:**
- aka. Vikas, Ring 1. Gressen, Kvadraturen
- Strøkategorier:**
- aka. Bygdey alle, Bogstadveien / Høgstetangsveien,

- ☐ Lokale knutepunkter / handelsentreff, banestasjonene - Øresund, Tøysen og Carl Berner T-banestasjon

TRANSFORMASJONSRAPPORT : rapport for anndre planlegging og ombygning

- Transformationsområdet
- ökn. tillväxt i region. Norrland, Norrbotn

NOTES

REKLAMEOMRÅDENE BEGRÆNSNING

PLAN FOR STAG

**SKILT-OG REKLAMEPLAN
FOR OSLO**

Kort viser angitte reklamemøder iht. retninglinjene

1. Opplysninger:		18.04.2020	
1.1.1. Navn: Oslo kommune		18.04.2020	
1.1.2. Adresse: ulshjæve 1 0187 Oslo Sentraltord: 02 180		18.04.2020	
1.1.3. Kontaktperson: Plan- og bygningsseksjonen		18.04.2020	
1.1.4. Telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
1.1.5. E-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2. Opplysninger om saken:		18.04.2020	
2.1.1. Saksnummer: 2019/00000		18.04.2020	
2.1.2. Saksbehandler: Plan- og bygningsseksjonen		18.04.2020	
2.1.3. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.4. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.5. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.6. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.7. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.8. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.9. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.10. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.11. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.12. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.13. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.14. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.15. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.16. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.17. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.18. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.19. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.20. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.21. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.22. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.23. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.24. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.25. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.26. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.27. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.28. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.29. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.30. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.31. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.32. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.33. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.34. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.35. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.36. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.37. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.38. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.39. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.40. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.41. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.42. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.43. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.44. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.45. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.46. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.47. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.48. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.49. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.50. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.51. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.52. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.53. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.54. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.55. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.56. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.57. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.58. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.59. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.60. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.61. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.62. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.63. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.64. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.65. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.66. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.67. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.68. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.69. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.70. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.71. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.72. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.73. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.74. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.75. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.76. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.77. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.78. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.79. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.80. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.81. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.82. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.83. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.84. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.85. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.86. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.87. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.88. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.89. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.90. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.91. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.92. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.93. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.94. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.95. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.96. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.97. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.98. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.99. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.100. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.101. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.102. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.103. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.104. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.105. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.106. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.107. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.108. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.109. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.110. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.111. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.112. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.113. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.114. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.115. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.116. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.117. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.118. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.119. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.120. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.121. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.122. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.123. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.124. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.125. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.126. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.127. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.128. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.129. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.130. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.131. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.132. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.133. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.134. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.135. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.136. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.137. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.138. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.139. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.140. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.141. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.142. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.143. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.144. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.145. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.146. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.147. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.148. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.149. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.150. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.151. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.152. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.153. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.154. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.155. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.156. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.157. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.158. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.159. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.160. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.161. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.162. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.163. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.164. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.165. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.166. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.167. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.168. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.169. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.170. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.171. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.172. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.173. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.174. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.175. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.176. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.177. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.178. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.179. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.180. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.181. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.182. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.183. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.184. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.185. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.186. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.187. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.188. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.189. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.190. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.191. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.192. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.193. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.194. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.195. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.196. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.197. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.198. Saksbehandlerens fax: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.199. Saksbehandlerens e-post: plan@oslo.kommune.no		18.04.2020	
2.1.200. Saksbehandlerens telefon: 02 22 22 22		18.04.2020	
2.1.201. Saksbehandlerens mobil: 02 22 22 22		18.	

22/09

Plan- og bygningsetaten
postboks 364 Sentrum
0102 OSLO

Dato: 14.01.2009

Deres ref:

Vår ref (saksnr):

Saksbeh:

Arkivkode:

200600218-3

Eigil Lunden, 23 43 85 71

531

SKILT- OG REKLAMEPLAN FOR OSLO - HØRING VEDRØRENDE FORSLAG TIL ENDRING AV SKILT - OG REKLAMEPLAN FOR OSLO

Det vises til høring vedrørende forslag til endring av skilt og reklameplan for Oslo med høringsfrist 14.01.2009, hvor høringsinstansene bes tydeliggjøre hvilke endringer som har størst betydning.

De foreslåtte endringer følger som 3 vedlegg til høringsinstansene:

Vedlegg 1: Forslag til endringer og tillegg i vedtekt/forskrift med retningslinjer.

Vedlegg 2: Forslag til endringer og tillegg mht. hovedutfordringer og målsetninger.

Vedlegg 3: Forslag til endringer og tillegg mht. videreføring av arbeidet.

Da det ikke avholdes bydelsutvalgsmøte før 09.02.2009 er uttalelsene gitt administrativt. Eventuelle endringer av uttalelsene vil bli ettersendt etter politisk behandling.

Bydel Østensjø anser følgende endringer som de mest betydningsfulle:

Til vedlegg 1: Forslag til endringer og tillegg i vedtekt/forskrift med retningslinjer:
Endringene i punkt 1 og 2.

1 Formål "å begrense skilt og reklame sin dominans i det offentlige rom"

2 Retningslinjenes virkeområde "samt utfyllende retningslinjer vedtatt av det enkelte bydelsutvalg"

Videre anses fjerning av punkt 6.1 og 9.2 samt endring av punkt 6.19 (alt.1) som viktige for å oppnå begrensning av skilt og reklame sin dominans i det offentlige rom.

6.1 "Oppslagstavler tillates innenfor planens virkeområde"

9.2 "Skilt- og reklameinnretninger som er godkjent etter tidligere vedtekt vil fortsatt være lovlige. De nye reglene skal gjelde for innretninger som ikke er godkjent på det tidspunkt forskriften er trådt i kraft"

6.19 (alt.1)"Skilt og reklame på gesims eller tak tillates ikke. Det kan gjøres unntak for historiske og bevaringsverdige installasjoner".

Til vedlegg 2: Forslag til endringer og tillegg mht. hovedutfordringer og målsetninger:

De foreslåtte endringer presiserer og konkretiserer på en klar og tydelig måte hvor skilt- og reklame tillates/ikke tillates, hvordan de utformes og hva de kan inneholde samt at informativ skilting for turister skal gjøre det enklere å finne frem. Bydelen fremhever i særdeleshet følgende endringer:

**"Oslo skal vær en levedyktig by der skilt og reklame underordnes byens estetiske uttrykk. Byen skal i liten grad være preget av reklame.
Byens gater- og torg sin rolle som demokratisk arena skal prioriteres.
Tilgjengelighet for alle skal ivaretas gjennom lokalisering og plassering av skilt og reklame, og det skal sikres god estetisk utforming av innretningene".**

Endringen av punkt b):

"Byens brukere og innbyggere har behov for uteoppholdsarealer, avskjerming av boliger, ro, lek og rekreasjon".

Tilleggene av punkt h), i) og j):

h) "Bydelsdemokratiets ønsker og prioriteringer skal tillegges stor vekt innenfor rammene av denne planen. Det skal utarbeides lokale bydelsvise retningslinjer som utfyller planen".

i) "Oslo skal være en by fri for påtrengende reklame i form av bevegelige bilder og sjenerende lyd".

j) Oslo skal være en by der det er lett å finne frem i. Skiltene skal tilrettelegges slik at de bidrar til byens lesbarhet. Skilt skal bidra til at besøkende turister enklere kan finne frem i byen".

Til vedlegg 3: Forslag til endringer og tillegg mht. videreføring av arbeidet:

Bydelen anser de foreslåtte tillegg i vedlegg 3 som viktige for videreføring av arbeidet:

Byrådet bes utarbeide særskilte retningslinjer for bruk av reklame i gater og andre byrom til frivillige organisasjoners arbeid.

Byrådet bes fremme tilretteleggingsplan for turistskilting.

Ved fastsettelse av gebyr for skilt- og reklameinnretninger skal gebyret også dekke tilstrekkelig kontrollfunksjon.

Kollektiv transporten skal være reklamefri på utsiden av det rullende materiellet.

Byrådet bes fremme sak om egen kontrollordning for skilt- og reklame innretninger.

Med hilsen

Tove Stien
bydelsdirektør

Kari Bjørneboe
bydelsoverlege

VEDLEGG 1

SKILT- OG REKLAMEPLAN FOR OSLO – FORSLAG TIL ENDRINGER OG TILLEGG I VEDTEKT/ FORSKRIFT MED RETNINGSLINJER.

I det følgende er Byrådets innstilling, jf. byrådssak nr. 85/2007, referert i venstre kolonne og byutviklingskomitéens forslag til endringer i høyre kolonne (markert med *fet kursiv*).

Byrådets innstilling (s. 17-25)

Byutviklingskomitéens forslag

1 Formål Forskriften/retningslinjene, som er juridisk bindende etter plan- og bygningslovens §§ 3 og 4 om vedtekt, jf. forvaltningslovens § 2 og kapittel VII om forskrifter, har som formål å sikre en estetisk god utforming av skilt og reklame i de felles omgivelsene og offentlige rom i Oslo.	1 Formål Forskriften/retningslinjene, som er juridisk bindende etter plan- og bygningslovens §§ 3 og 4 om vedtekt, jf. forvaltningslovens § 2 og kapittel VII om forskrifter, har som formål å <i>begrense skilt og reklame sin dominans i det offentlige rom, samt</i> sikre en estetisk god utforming av skilt og reklame i de felles omgivelsene og offentlige rom i Oslo.
2 Retningslinjenes virkeområde De generelle retningslinjene gjelder for Oslos byggesone. I tillegg gjelder områdespesifikke retningslinjer innenfor de respektive områdene angitt på kart datert 18.04.2006. Kommune(del-)planer og reguleringsplaner som vedtas senere enn disse retningslinjene og har egne bestemmelser om skilt og reklame, vil ved motstrid gå foran disse retningslinjene.	2 Retningslinjenes virkeområde De generelle retningslinjene gjelder for Oslos byggesone. I tillegg gjelder områdespesifikke retningslinjer innenfor de respektive områdene, <i>samt utfyllende retningslinjer vedtatt av det enkelte bydelsutvalg selv.</i> Kommune(del-)planer og reguleringsplaner som vedtas senere enn disse retningslinjene og har egne bestemmelser om skilt og reklame, vil ved motstrid gå foran disse retningslinjene.
3 Generelt Med <i>skilt</i> menes henvisnings-, informasjons- og virksomhetsskilt som ikke inneholder reklamebudskap, herunder også historiske informasjonsskilt oppsatt av Oslo Bys Vel. Skiltets viktigste funksjon er å informere om en virksomhets lokalisering og type og plasseres i tilknytning til virksomheten. Skilt tillates i alle områdetyper.	3 Generelt <i>Alternativ 1:</i> Med skilt menes henvisnings-, informasjons- og virksomhetsskilt som ikke inneholder reklamebudskap, <i>herunder også historiske informasjonsskilt. Byråden utformer en standard for historiske informasjonsskilt.</i> Skiltets viktigste funksjon er å informere om en virksomhets lokalisering og type og

Med reklame menes installasjoner/innretninger som markedsfører ulike produkter og virksomheter. Retningslinjene er bygget opp med generelle retningslinjer for skilt- og reklametiltak. Planområdet, vist på tilhørende kart datert 18.04.2006, er delt opp i 5 ulike reklameområder. Det er gitt retningslinjer for hvert reklameområde, slik at spesielle hensyn som kun gjelder innenfor ett område er ivaretatt. Reklame tillates i ulik grad innenfor reklameområdene XS (sårbare områder), S (boligdominerte områder), M (blandede områder), L (næringsdominerte områder) og XL (områder med høy nærings- og publikumsaktivitet), se kart og områdevisse retningslinjer.	plasseres i tilknytning til virksomheten. Skilt tillates i alle områdetyper. <i>Alternativ 2:</i> Med skilt menes henvisnings-, informasjons- og virksomhetsskilt som ikke inneholder reklamebudskap, <i>herunder også historiske informasjonsskilt</i>. Skiltets viktigste funksjon er å informere om en virksomhets lokalisering og type og plasseres i tilknytning til virksomheten. Skilt tillates i alle områdetyper <i>så lenge de er tilpasset omgivelsene i tråd med §§ 6 og 7.</i> Med reklame menes installasjoner/innretninger som markedsfører ulike produkter og virksomheter. Retningslinjene er bygget opp med generelle retningslinjer for skilt- og reklametiltak. Planområdet, vist på tilhørende kart datert <i>29.09.2008</i>, er delt opp i 4 ulike reklameområder. Det er gitt retningslinjer for hvert reklameområde, slik at spesielle hensyn som kun gjelder innenfor ett område er ivaretatt. Reklame tillates i ulik grad innenfor reklameområdene XS (sårbare områder), S (boligdominerte områder <i>og blandede områder</i>), M (<i>næringsdominerte områder og blandede områder</i>) og L (<i>områder med høy nærings- og publikumsaktivitet</i>), se kart og områdevisse retningslinjer.
4 Skilt- og reklametyper I retningslinjene skilles mellom: Varig skilt og reklame: Skilt- og reklameinnretninger som krever tillatelse etter plan- og bygningsloven. Temporær skilt- og reklame: Skilt- og reklameinnretninger som krever tillatelse etter plan- og bygningsloven og som skal være i bruk maks. tre uker og ikke gjentar seg. I tillegg inngår begrenset reklame på stillasseil i den aktuelle byggeperioden (dvs. mer enn tre uker).	4 Skilt- og reklametyper <i>Tillatelser til oppsetting av skilt- og reklame skal gis inntil videre eller for et bestemt tidsrom. Dersom det gis permanente tillatelser skal dette begrunnes særskilt.</i> <i>Tillatelse til temporære skilt og reklame kan bare gis for et begrenset tidsrom oppad til tre uker. Samme tillatelse skal ikke gis ved ny søknad. Temporær reklame som reklame på stillasseil i den aktuelle byggeperioden kan gis for et lengre tidsrom enn tre uker.</i>

Begrepet temporær refererer seg til selve tidsaspektet ved tiltaket. Ved skilt- og reklameinnretninger som er temporære, men settes opp regelmessig, defineres disse som varige. Med skilt- og reklametyper menes blant annet: - Virksomhetsskilt, informasjonsskilt, henvisningsskilt og oppslagstavler. - Fasadeskilt, horisontale og vertikale uthengskilt, frittstående skilt, foliering av vindusflater, markiser og annen avskjerming med virksomhetens navn og eventuelle logo i front, gavlskilt, takskilt, skilt på leskur. - Fasadereklame, horisontal og vertikal uthengsreklame, malt gavltreklame, gavltreklame som tavler/boards, takreklame, bevegelig reklame, reklame på leskur og bysykkelstativer. - Reklame på horisontale og vertikale bannere, begrenset reklame på stillasseil.	Med skilt- og reklametyper menes blant annet: - Virksomhetsskilt, informasjonsskilt, henvisningsskilt og oppslagstavler. - Fasadeskilt, horisontale og vertikale uthengskilt, frittstående skilt, foliering av vindusflater, markiser og annen avskjerming med virksomhetens navn og eventuelle logo i front, gavlskilt, takskilt, skilt på leskur. - Fasadereklame, horisontal og vertikal uthengsreklame, malt gavltreklame, gavltreklame som tavler/boards, takreklame, bevegelig reklame, reklame på leskur og bysykkelstativer. - Reklame på horisontale og vertikale bannere, begrenset reklame på stillasseil.
5 Reklameområder Følgende områdetyper inngår i retningslinjene: Reklameområde XS (sårbare områder): Områder med lavt næringsaktivitetsnivå, høy sårbarhet, prioritering av fellesskapsaktiviteter og estetisk ro. Reklameområde XS skal ikke ha reklame, bortsett fra det som tillates i retningslinjenes pkt. 7.1. Reklameområde S (boligdominerte områder): Områder med lavt til middels næringsaktivitetsnivå hvor boligfunksjonen dominerer. I reklameområde S skal stedlige virksomheter kunne eksponere seg med skilt og mindre reklame uten vesentlig å sjenere boligfunksjonen. Med reklame for stedlig virksomhet menes reklame som gjelder den virksomhet som finner sted i den	5 Reklameområder Følgende områdetyper inngår i retningslinjene: <i>Alternativ 1:</i> Reklameområde XS (sårbare områder) Områder med lavt næringsaktivitetsnivå, høy sårbarhet, prioritering av fellesskapsaktiviteter og estetisk ro. Reklameområde XS skal ikke ha reklame, bortsett fra det som tillates i retningslinjenes pkt. 7.1. Reklameområde S (boligdominerte områder <i>og blandede områder</i>) Områder med lavt til middels næringsaktivitetsnivå hvor boligfunksjonen dominerer. I reklameområde S skal stedlige virksomheter kunne eksponere seg med skilt og mindre reklame uten vesentlig å sjenere boligfunksjonen. Med reklame for stedlig

bygningen/eiendom hvor reklamen plasseres. Det vises til retningslinjenes pkt. 7.2. Reklameområde M (områder med blandede funksjoner): Områder med middels til høyt næringsaktivitetsnivå med mer begrenset andel boliger. I reklameområde M skal skilt og reklame speile områdenes dynamiske karakter, jf. retningslinjenes pkt. 7.3. Reklameområde L (næringsdominerte områder): Områder med høyt næringsaktivitetsnivå inkludert næringsområder med estetisk og historisk betydning, samt arenaer for idrett og rekreasjonsaktiviteter. I reklameområde L skal næringsvirksomheter kunne eksponeres tydelig, jf. retningslinjenes pkt. 7.4. Reklameområde XL (områder med høy nærings- og publikumsaktivitet): Områder med meget høyt nærings- og publikumsaktivitetsnivå. I reklameområde XL tillates definerte typer skilt- og reklameinnretninger forutsatt at de kan innpasses i områdets bygningsmiljø og karakter, jf. retningslinjenes pkt. 7.6.	virksomhet menes reklame som gjelder den virksomhet som finner sted i den bygningen/eiendom hvor reklamen plasseres. Det vises til retningslinjenes pkt. 7.2. Reklameområde M (<i>næringsdominerte områder og blandede områder</i>) Områder med middels til høyt næringsaktivitetsnivå med mer begrenset andel boliger. I reklameområde M skal skilt og reklame speile områdenes dynamiske karakter, jf. retningslinjenes pkt. 7.3. Reklameområde L (<i>områder med høy nærings- og publikumsaktivitet</i>) <i>Alternativ 2:</i> Reklameområde S (boligdominerte og områder <i>med blandede funksjoner</i>): Områder med lavt til middels næringsaktivitetsnivå hvor boligfunksjonen dominerer. I reklameområde S skal stedlige virksomheter kunne eksponere seg med skilt og <i>mindre reklame uten å sjenere boligfunksjonen</i>. Med reklame for stedlig virksomhet menes reklame som gjelder den virksomhet som finner sted i den bygningen/eiendom hvor reklamen plasseres. Det vises til retningslinjenes pkt. 7.2.” Reklameområde M (områder med blandede funksjoner): <i>Områder med høy næringsaktivitet</i> med mer begrenset andel boliger. I reklameområde M skal skilt og reklame speile områdenes dynamiske karkter, jf. retningslinjene pkt. 7.3. Reklameområde L (næringsdominerte områder): Områder med høyt næringsaktivitetsnivå inkludert næringsområder med estetisk og historisk betydning, <i>samt arenaer for idrett. I rekreasjonsområde L skal næringsdrivende kunne eksponeres mer tydelig</i>, jf. retningslinjenes pkt. 7.4.”
---	---

6 Generelle retningslinjer 6.1 Oppslagstavler tillates innenfor planens virkeområde. 6.2 Historiske informasjonsskilt, etter opplegg fra Oslo Bys Vel, tillates oppsatt. Lokalisering 6.3 Skilt og reklame skal ikke hindre tilgjengelighet for alle, trafikkssikkerhet og viktige siktakser inn og ut av parker, byrom og gater. De skal heller ikke virke vesentlig sjenerende for boligene. Leskur og bysykkelstativer med reklame, som er knyttet til offentlighetens bruk av gater og byrom, tillates. Leskur tillates langs gater/byrom med kollektivtrafikk. Bysykkelstativer med reklame tillates i henhold til retningslinjene for de ulike delområdene. 6.4 Leskur og bysykkelstativer med reklame skal i utgangspunktet lokaliseres slik at fri fortausbredde på 2,0 m opprettholdes. Plassering 6.5 For hver eiendom tillates bare ett fasadeskilt og ett uthengskilt pr. virksomhet pr. fasade. For fasader lengre enn 30 m tillates to fasadeskilt og to uthengskilt pr. virksomhet pr. fasade. 6.6 Skilt og reklame som uthengskilt og bannere må ha fri høyde minimum 2,5 m over gategrunn. 6.7 Horisontale uthengskilt tillates kun plassert på første etasje. Uthengskilt skal plasseres min 1,0 m fra hushjørne, og på en måte som ikke kommer i konflikt med eller dekker for andre uthengskilt, gatenavnskilt og trafikkskilt. 6.8 For gater som er smalere enn 15 m skal	6 Generelle retningslinjer <i>6.2 Historiske informasjonsskilt, tillates oppsatt.</i> Lokalisering 6.3 Skilt og reklame skal ikke hindre tilgjengelighet for alle, trafikkssikkerhet og viktige siktakser inn og ut av parker, byrom og gater. <i>De skal heller ikke virke sjenerende for boligene.</i> Leskur og bysykkelstativer med reklame, som er knyttet til offentlighetens bruk av gater og byrom, tillates. Leskur tillates langs gater/byrom med kollektivtrafikk. Bysykkelstativer med reklame tillates i henhold til retningslinjene for de ulike delområdene. <i>6.4 Leskur og bysykkelstativer med reklame skal lokaliseres slik at fri fortausbredde på 2 meter opprettholdes."</i> Plassering 6.5 For hver eiendom tillates bare ett fasadeskilt og ett uthengskilt pr. virksomhet pr. fasade. For fasader lengre enn 30 m tillates to fasadeskilt og to uthengskilt pr. virksomhet pr. fasade. 6.6 Skilt og reklame som uthengskilt og bannere må ha fri høyde minimum 2,5 m over gategrunn. 6.7 Horisontale uthengskilt tillates kun plassert på første etasje. Uthengskilt skal plasseres min 1,0 m fra hushjørne, og på en måte som ikke kommer i konflikt med eller dekker for andre uthengskilt, gatenavnskilt og trafikkskilt. 6.8 For gater som er smalere enn 18 m skal
--	--

reklamen på leskur og bysykkelstativer plasseres i gatens lengderetning. 6.9 På bygninger med fasadeflater planlagt for skilting og reklame skal disse benyttes. 6.10 Frittstående virksomhets- og henvisningsskilt skal plasseres i nærheten av virksomhetens inngangsdør eller atkomst. 6.11 Ved fjerning av skilt og reklame skal også stativ/festeanordninger fjernes. 6.12 For nybygg der skilting/reklame er aktuelt skal det utarbeides en samlet skilt- og reklameplan for det enkelte bygg som skal godkjennes av kommunen. Utforming 6.13 Skilt- og reklameinnretninger skal ta hensyn til og underordne seg områdets karakter og byrommets/byggets dimensjoner og bygningens egenart med hensyn til fasadedetaljering og material- og fargebruk. 6.14 Arkitektoniske detaljer på fasade som gesimser, søyler, pilastrer og andre karakteristiske fasadeelementer skal holdes fri for skilt og reklame, og det skal sikres avstand til slike elementer. Skilt- og reklameinnretninger skal i størst mulig grad videreføre og forsterke dominerende rytme og linjer i byggenes fasader. 6.15 Skilt- og reklameinnretninger skal ta hensyn til hverandre i plassering og størrelse ved at de gis en likeverdig utforming. Skilt, logoer og reklame på fasadeflater planlagt for skilting skal ha samme dimensjonering. Der det brukes plateskilt skal platene ha farger som underordner seg byggets farger. 6.16 Skilt og reklame skal utformes med lesbar tekst i størrelse og material- og fargebruk som tar hensyn til byggets arkitektur og omgivelsenes karakter. 6.17 Skilt og reklame som horisontale uthengskilt skal ha maks høyde tilsvarende bygningens etasjeskille, dog begrenset oppad til 1,0 m og skal stikke maks. 1,0 m ut fra	reklamen på leskur og bysykkelstativer plasseres i gatens lengderetning. 6.9 På bygninger med fasadeflater planlagt for skilting og reklame <i>er det disse som skal benyttes hvis tillatelse gis.</i> 6.10 Frittstående virksomhets- og henvisningsskilt skal plasseres i nærheten av virksomhetens inngangsdør eller atkomst. 6.11 Ved fjerning av skilt og reklame skal også stativ/festeanordninger fjernes. 6.12 For nybygg der skilting/reklame er aktuelt skal det utarbeides en samlet skilt- og reklameplan for det enkelte bygg som skal godkjennes av kommunen. Utforming 6.13 Skilt- og reklameinnretninger skal ta hensyn til og underordne seg områdets karakter og byrommets/byggets dimensjoner og bygningens egenart med hensyn til fasadedetaljering og material- og fargebruk. 6.14 Arkitektoniske detaljer på fasade som gesimser, søyler, pilastrer og andre karakteristiske fasadeelementer skal holdes fri for skilt og reklame, og det skal sikres avstand til slike elementer. Skilt- og reklameinnretninger skal i størst mulig grad videreføre og forsterke dominerende rytme og linjer i byggenes fasader. 6.15 Skilt- og reklameinnretninger skal ta hensyn til hverandre i plassering og størrelse ved at de gis en likeverdig utforming. Skilt, logoer og reklame på fasadeflater planlagt for skilting skal ha samme dimensjonering. Der det brukes plateskilt skal platene ha farger som underordner seg byggets farger. 6.16 Skilt og reklame skal utformes med lesbar tekst i størrelse og material- og fargebruk som tar hensyn til byggets arkitektur og omgivelsenes karakter. 6.17 Skilt og reklame som horisontale uthengskilt skal ha maks høyde tilsvarende bygningens etasjeskille, dog begrenset oppad til 1,0 m og skal stikke maks. 1,0 m ut fra
--	--

veggen inkl. innfesting. 6.18 Skilt og reklame som vertikale uthengskilt/bannere skal begrenses i antall, jf. pkt. 6.5. Bredden på vertikale uthengskilt /bannere som står ut fra veggen skal begrenses til 0,7 m inkl. innfesting. 6.19 Skilt og reklame på gesims eller tak skal ikke ha bakplate, men fremstå som en transparent innretning. 6.20 Markiser og annen avskjerming med skilting skal ta hensyn til bygningens arkitektur. Markiser kan ha virksomhetens logo og/eller navn på markisens forkant. Utførelsen skal ta hensyn til byggets form og farge. Det tillates ikke reklame på markiser og annen avskjerming. 6.21 Foliering på vindusflater kan maks. dekke 1/3 av vindusflaten. Plakater og lignende like innenfor vindusflaten vurderes på samme måte som foliering. 6.22 Skilt og reklame på gavlvegg kan også utformes som veggmaleri eller tavler/ boards, med mindre noe annet er angitt i retningslinjene for de ulike områdetypene. 6.23 Temporær reklame skal utformes i lett materiale (duk) og innfestes slik at blafring unngås. Belysning 6.24 Belysning av skilt og reklame tillates i XS og S-områder, jf. også de områdevisse retningslinjene. I øvrige områder tillates også lysskilt. 6.25 Enkeltbygningers fasader eller sammenhengende fasaderekke skal ha en ensartet belysning.	veggen inkl. innfesting. 6.18 Skilt og reklame som vertikale uthengskilt/bannere skal begrenses i antall, jf. pkt. 6.5. Bredden på vertikale uthengskilt /bannere som står ut fra veggen skal begrenses til 0,7 m inkl. innfesting. <i>alternativ 1:</i> <i>6.19 Skilt og reklame på gesims eller tak tillates ikke. Det kan gjøres unntak for historiske og bevaringsverdige installasjoner.</i> <i>alternativ 2:</i> <i>6.19 Reklame på gesims eller tak tillates ikke. Det kan gjøres unntak for historiske og bevaringsverdige installasjoner.</i> 6.20 Markiser og annen avskjerming med skilting skal ta hensyn til bygningens arkitektur. Markiser kan ha virksomhetens logo og/eller navn på markisens forkant. Utførelsen skal ta hensyn til byggets form og farge. Det tillates ikke reklame på markiser og annen avskjerming. 6.21 Foliering på vindusflater kan maks. dekke 1/3 av vindusflaten. Plakater og lignende like innenfor vindusflaten vurderes på samme måte som foliering. 6.22 Skilt og reklame på gavlvegg kan også utformes som veggmaleri eller tavler/ boards, med mindre noe annet er angitt i retningslinjene for de ulike områdetypene. 6.23 Temporær reklame skal utformes i lett materiale (duk) og innfestes slik at blafring unngås. Belysning <i>6.24 Belysning av skilt og reklame tillates i S-områder, jf. også de områdevisse retningslinjene.</i> 6.25 Enkeltbygningers fasader eller sammenhengende fasaderekke skal ha en ensartet belysning.
---	---

6.26 Lyssettingen skal ikke blende eller være urimelig sjenerende for trafikanter eller beboere. Tilsvarende gjelder for skilt og reklame med blinkende lys. 6.27 Frittstående skilt kan være belyst i XS og S-områder. I øvrige områder tillates også lysskilt med tett frontplate og lysende tekst. 6.28 I leskur tillates lys. For øvrig vises til de områdevisse retningslinjene.	6.26 Lyssettingen skal ikke blende eller være urimelig sjenerende for trafikanter eller beboere. <i>Skilt og reklame med blinkende lys tillates ikke.</i> <i>6.27 Frittstående skilt kan være belyst i S-områder. I L- og M-områder tillates også lysskilt med tett frontplate og lysende tekst.</i> 6.28 I leskur tillates lys. For øvrig vises til de områdevisse retningslinjene. <i>Nytt punkt:</i> <i>6.29 Lysskilt bestående av tekst skal bygges opp av frittstående bokstaver. I særskilte tilfelle kan tillatelse til bruk av lyskasser gis.</i>
7 Områdevisse retningslinjer <u>7.1 Reklameområde XS (sårbare områder)</u> 7.1.1 Tillatt varig skilt og reklame: Fasadeskilt som henvisnings- og virksomhetsskilt. Frittstående henvisningsskilt til områdets virksomheter. Skilt og reklame på leskur og bysykkelstativer i områdenes randsoner, dersom ikke andre muligheter finnes. Med randsoner menes fortrinnsvis fortausarealer på motsatt side av gateløpet i forhold til XS-området. 7.1.2 Tillatt temporær skilt- og reklame: Temporær annonsering av kultur- og idrettsarrangementer som horisontale og vertikale bannere. 7.1.3 Lokalisering: Det vises til generelle bestemmelser, pkt. 6.3 og 6.4. 7.1.4 Plassering: Innretningens høyde og plassering skal underordnes vegetasjonens og byrommets	7 Områdevisse retningslinjer <u>7.1 Reklameområde XS (sårbare områder)</u> 7.1.1 Tillatt skilt og reklame: Fasadeskilt som henvisnings- og virksomhetsskilt. Frittstående henvisningsskilt til områdets virksomheter. Skilt og reklame på leskur og bysykkelstativer i områdenes randsoner, dersom ikke andre muligheter finnes. Med randsoner menes fortrinnsvis fortausarealer på motsatt side av gateløpet i forhold til XS-området. 7.1.2 Tillatt temporær skilt- og reklame: Temporær annonsering av kultur- og idrettsarrangementer som horisontale og vertikale bannere. 7.1.3 Lokalisering: Det vises til generelle bestemmelser, pkt. 6.3 og 6.4. 7.1.4 Plassering: Innretningens høyde og plassering skal underordnes vegetasjonens og byrommets

høyde. 7.1.5 Utforming: Det vises til generelle bestemmelser, pkt. 6.13 - 6.23. 7.1.6 Belysning: Belysning av tiltaket kan tillates. <u>7.2 Reklameområde S (boligdominerte områder)</u> 7.2.1 Tillatt varig skilt og reklame: Fasadeskilt/-reklame Horisontale uthengskilt Foliering på egne vindusflater for stedlig virksomhet Malt gavltreklame uten belysning Skilt og reklame på leskur og bysykkelstativer Frittstående skilt til områdets virksomheter Markiser og annen avskjerming med virksomhetens navn og logo i front 7.2.2 Tillatt temporær skilt og reklame: Temporær annonsering av kultur- og idrettsarrangementer som horisontale og vertikale bannere. 7.2.3 Lokalisering: Skilt og reklame skal lokaliseres slik at de ikke vesentlig forringer ut- og innsyn fra boligene. Ved lokalisering av leskur for kollektivtrafikk med reklame skal bofunksjon og fremkommelighet hensyntas. 7.2.4 Plassering: Virksomhetsskilt og mindre reklame (jf. pkt.	høyde. 7.1.5 Utforming: Det vises til generelle bestemmelser, pkt. 6.13 - 6.23. 7.1.6 Belysning: Belysning av tiltaket kan tillates. <u>7.2 Reklameområde S (boligdominerte områder og blandede områder)</u> 7.2.1 Tillatt skilt og reklame: Fasadeskilt/-reklame Horisontale uthengskilt Foliering på egne vindusflater for stedlig virksomhet Malt <i>eller tilsvarende</i> gavltreklame uten belysning Skilt og reklame på leskur og bysykkelstativer Frittstående skilt til områdets virksomheter Markiser og annen avskjerming med virksomhetens navn og logo i front 7.2.2 Tillatt temporær skilt og reklame: Temporær annonsering av kultur- og idrettsarrangementer som horisontale og vertikale bannere, <i>og temporær annonsering av det lokale næringslivets aktiviteter.</i> 7.2.3 Lokalisering: Skilt og reklame skal lokaliseres slik at de ikke vesentlig forringer ut- og innsyn fra boligene. Ved lokalisering av leskur for kollektivtrafikk med reklame skal bofunksjon og fremkommelighet hensyntas. 7.2.4 Plassering: Virksomhetsskilt og mindre reklame (jf. pkt.
---	--

7.2.5) for stedlig virksomhet tillates kun på fasaden i første etasje på den enkelte virksomhets lokaler.	7.2.5) for stedlig virksomhet tillates kun på fasaden i første etasje på den enkelte virksomhets lokaler.
7.2.5 Utforming:	7.2.5 Utforming:
Skilt og reklame på fasader og gavler skal ha en enkel utforming hvor området og byggets arkitektur dominerer. Skilt og reklame tillates som foliering på vindusflate. Med mindre reklame menes maks 1,0 m2 pr. virksomhet pr. fasade.	Skilt og reklame på fasader og gavler skal ha en enkel utforming hvor området og byggets arkitektur dominerer. Skilt og reklame tillates som foliering på vindusflate. Med mindre reklame menes maks 1,0 m2 pr. virksomhet pr. fasade.
7.2.6 Belysning:	7.2.6 Belysning:
Belysning av skilt og reklame kan tillates.	Belysning av skilt og reklame kan tillates.
<u>7.3 Reklameområde M (områder med blandete funksjoner)</u>	<u>7.3 Reklameområde M (næringsdominerte områder og blandede områder)</u>
7.3.1 Tillatt varig skilt og reklame:	7.3.1 Følgende skilt og reklame kan tillates:
Fasadeskilt/-reklame	Fasadeskilt/-reklame
Horisontale uthengskilt/-reklame	Horisontale uthengskilt/-reklame
Vertikale uthengskilt dersom virksomheter drives i flere etasjer	Vertikale uthengskilt dersom virksomheter drives i flere etasjer
Foliering på egne vindusflater	Foliering på egne vindusflater
Gavlskilt	Gavlskilt
Malt gavltreklame	Malt gavltreklame
Gavltreklame som tavler/boards	<i>Gavltreklame som tavler/boards (utgår)</i>
Takskilt/-reklame der det er tradisjon for det	Takskilt der det er tradisjon for det
Skilt og reklame på leskur og bysykkelstativer	Skilt og reklame på leskur og bysykkelstativer
Frittstående skilt	Frittstående skilt
Markiser og annen avskjerming med virksomhetens navn og logo i front	Markiser og annen avskjerming med virksomhetens navn og logo i front
7.3.2 Tillatt temporær reklame:	7.3.2 Tillatt temporær reklame:
Begrenset reklame på stillasseil i byggeperioden forutsatt at seilet dekker berørte fasader og viser illustrasjon av ferdig	Begrenset reklame for stedlig virksomhet på stillasseil forutsatt at seilet kun dekker berørte fasader i byggeperioden og viser

bygg. Horisontale og vertikale bannere som annonserer for idretts- og kulturarrangementer eller reklamekampanjer. 7.3.3 Lokalisering: Skilt og reklame skal lokaliseres slik at siktakser og tilgjengelighet for alle i forhold til viktige publikumsrettede, allmennyttige eller offentlige funksjoner sikres. 7.3.4 Plassering: Fasadeskilt og vertikale uthengskilt over flere etasjer tillates dersom estetiske forhold på bygningen tilsier det, eller det lages en helhetlig skiltplan for fasaden. Horisontalt uthengsreklame og fasadereklame tillates i 1. etasje. Hovedfasader på hovedbygninger med offentlig/allmennyttige funksjon skal være reklamefrie. 7.3.5 Utforming: Fasadereklame begrenset oppad til 1,0 m² pr. virksomhet pr. fasade tillates. Gavlskilt tillates opp til 1/5 av gavlens størrelse, begrenset oppad til en skiltflate på maks. 12 m². Gavltreklame som tavler/boards tillates opp til 1/5 av gavlens størrelse, begrenset oppad til en reklameflate på maks. 12 m² oppdelt i minst to selvstendige reklameflater. Kommunen kan tillate malt gavltreklame utover disse størrelsene. Reklame på stillasseil tillates til maks. 1/5 av stillasseilets flate, begrenset oppad til 10 m² forutsatt at illustrasjon av ferdig bygg vises på resten av stillasseilet. 7.3.6 Belysning: Belyst skilt og reklame og lysskilt eller reklame med tett frontplate og lysende tekst tillates. Malt gavlskilt/-reklame kan belyses. <u>7.4 Reklameområde L (næringsdominerte områder)</u>	illustrasjon av ferdig bygg. Horisontale og vertikale bannere som annonserer for idretts- og kulturarrangementer eller <i>særskilte markedsaktiviteter med stedlig tilknytning.</i> 7.3.3 Lokalisering: Skilt og reklame skal lokaliseres slik at siktakser og tilgjengelighet for alle i forhold til viktige publikumsrettede, allmennyttige eller offentlige funksjoner sikres. 7.3.4 Plassering: Fasadeskilt og vertikale uthengskilt over flere etasjer tillates dersom estetiske forhold på bygningen tilsier det, eller det lages en helhetlig skiltplan for fasaden. Horisontalt uthengsreklame og fasadereklame tillates i 1. etasje. Hovedfasader på hovedbygninger med offentlig/allmennyttige funksjon skal være reklamefrie. <i>Belyst skilt og reklame samt lysskilt tillates ikke over andre etasjer.</i> 7.3.5 Utforming: Fasadereklame begrenset oppad til 1,0 m² pr. virksomhet pr. fasade tillates. Gavlskilt tillates opp til 1/5 av gavlens størrelse, begrenset oppad til en skiltflate på maks. 12 m². Gavltreklame som tavler/boards tillates opp til 1/5 av gavlens størrelse, begrenset oppad til en reklameflate på maks. 12 m² oppdelt i minst to selvstendige reklameflater. Kommunen kan tillate malt gavltreklame utover disse størrelsene. Reklame på stillasseil tillates til maks. 1/5 av stillasseilets flate, begrenset oppad til 10 m² forutsatt at illustrasjon av ferdig bygg vises på resten av stillasseilet. 7.3.6 Belysning: Belyst skilt og reklame og lysskilt eller reklame med tett frontplate og lysende tekst tillates. Malt gavlskilt/-reklame kan belyses. <u>7.4 Reklameområde L (områder med høy nærings- og publikumsaktivitet)</u>
--	---

7.4.1 Tillatt varig skilt og reklame: Fasadeskilt/-reklame Horisontale uthengskilt/-reklame Vertikale uthengskilt/-reklame Foliering på vindusflater Gavlskilt Malt gavltreklame Gavltreklame som tavler/boards Takskilt/ -reklame Skilt og reklame på leskur og bysykkelstativer Frittstående skilt Markiser og annen avskjerming med virksomhetens navn og logo i front	7.4.1 <i>Tillatt skilt og reklame:</i> Fasadeskilt/-reklame Horisontale uthengskilt/-reklame Vertikale uthengskilt/-reklame Foliering på vindusflater Gavlskilt Malt gavltreklame <i>Gavltreklame som tavler/boards (utgått)</i> Takskilt Skilt og reklame på leskur og bysykkelstativer Frittstående skilt Markiser og annen avskjerming med virksomhetens navn og logo i front
7.4.2 Tillatt temporær reklame: Begrenset reklame på stillasseil i byggeperioden forutsatt at seilet dekker berørte fasader og viser illustrasjon av ferdig bygg. Horisontale og vertikale bannere som annonserer for idretts- og kulturarrangementer eller reklamekampanjer.	7.4.2 Tillatt temporær reklame: Begrenset reklame <i>for stedlig virksomhet</i> på stillasseil forutsatt at seilet <i>kun</i> dekker berørte fasader <i>i byggeperioden</i> og viser illustrasjon av ferdig bygg. Horisontale og vertikale bannere som annonserer for idretts- og kulturarrangementer eller <i>særskilte markedsaktiviteter med stedlig tillnytning.</i>
7.4.3 Lokalisering: Skilt og reklame skal lokaliseres slik at siktakser og tilgjengelighet for alle i forhold til viktige publikumsrettede, allmennyttige eller offentlige funksjoner sikres.	7.4.3 Lokalisering: Skilt og reklame skal lokaliseres slik at siktakser og tilgjengelighet for alle i forhold til viktige publikumsrettede, allmennyttige eller offentlige funksjoner sikres.
7.4.4 Plassering: Det tillates skilt og reklame over flere etasjer dersom estetiske forhold på bygningen tilsier det. Kommunen kan kreve at det lages en helhetlig skilt- og reklameplan for byggets fasade. Lysskilt tillates ikke plassert i vindusåpninger. Hovedfasader på	7.4.4 Plassering: Det tillates skilt og reklame over flere etasjer dersom estetiske forhold på bygningen tilsier det. Kommunen kan kreve at det lages en helhetlig skilt- og reklameplan for byggets fasade. Lysskilt tillates ikke plassert i

hovedbygninger med offentlig eller allmennyttige funksjon skal være reklamefrie. Reklame på idrettsanslegg skal være orientert innover i anlegget.

7.4.5 Utforming:

Gavlskilt tillates opp til 1/5 av gavlens størrelse, begrenset oppad til en skiltflate på maks 24 m². Gavlreklame som tavler/boards tillates opp til 1/5 av gavlens størrelse, begrenset oppad til reklameflate maks 24 m² oppdelt i minst fire selvstendige reklameflater. Kommunen kan tillate malt gavlreklame utover disse størrelsene. Reklame på stillasseil tillates til maks. 1/5 av stillasseilets flate, begrenset oppad til 15 m² forutsatt at illustrasjon av ferdig bygg vises på resten av stillasseilet.

7.4.6 Belysning:

Tavler/boards og vertikale bannere tillates med belysning. Fasadeskilt/-reklame tillates som lysskilt. Horisontale og vertikale uthengskilt/-reklame tillates også som lysskilt med tett frontplate og lysende tekst.

7.5 Egne bestemmelser for Karl Johans gate og Stortingsgata

7.5.1 Alle virksomhetsskilt skal som hovedregel plasseres på 1. etasje. Der virksomheter ligger i 2. etasje kan unntak fra dette punktet vurderes i hvert enkelt tilfelle, men da med virksomhetsskilt på vindusflate, ikke på vegg.

7.5.2 Reklame på tak (gesims- og takreklame) tillates som hovedregel ikke, med mindre det er historisk tradisjon for det. Ved utskifting av eksisterende takreklame skal omfanget ikke økes og skal være en transparent innretning. Ved fjerning av reklame, skal også stativ/festeanordninger fjernes.

7.5.3 Bannerstruktur på vestre del av Karl Johans gate mellom Egertorget og Slottsparken, kan videreføres på Karl Johans

vindusåpninger. Hovedfasader på hovedbygninger med offentlig eller allmennyttige funksjon skal være reklamefrie. Reklame på idrettsanslegg skal være orientert innover i anlegget.

Belyst skilt og reklame samt lysskilt tillates ikke over andre etasje.

7.4.5 Utforming:

Gavlskilt tillates opp til 1/5 av gavlens størrelse, begrenset oppad til en skiltflate på maks 24 m². Gavlreklame som tavler/boards tillates opp til 1/5 av gavlens størrelse, begrenset oppad til reklameflate maks 24 m² oppdelt i minst fire selvstendige reklameflater. Kommunen kan tillate malt gavlreklame utover disse størrelsene. Reklame på stillasseil tillates til maks. 1/5 av stillasseilets flate, begrenset oppad til 15 m² forutsatt at illustrasjon av ferdig bygg vises på resten av stillasseilet.

7.4.6 Belysning:

Tavler/boards og vertikale bannere tillates med belysning. Fasadeskilt/-reklame tillates som lysskilt. Horisontale og vertikale uthengskilt/-reklame tillates også som lysskilt med tett frontplate og lysende tekst.

7.5 Egne bestemmelser for Karl Johans gate og Stortingsgata

7.5.1 Alle virksomhetsskilt skal som hovedregel plasseres på 1. etasje. Der virksomheter ligger i 2. etasje kan unntak fra dette punktet vurderes i hvert enkelt tilfelle, men da med virksomhetsskilt på vindusflate, ikke på vegg.

7.5.2 Reklame på tak (gesims- og takreklame) tillates som hovedregel ikke, med mindre det er historisk tradisjon for det. Ved utskifting av eksisterende takreklame skal omfanget ikke økes og skal være en transparent innretning. Ved fjerning av reklame, skal også stativ/festeanordninger fjernes.

7.5.3 Bannerstruktur på vestre del av Karl Johans gate mellom Egertorget og Slottsparken, kan videreføres på Karl Johans

gate østre del mellom Egertorget og Jernbanetorget på fasade eller lysrekker langs gaten. Rytme for banneroppheng på fasaden og lykterekke skal tilpasses hverandre. Bannere kan brukes i hele gatens lengde i forbindelse med idretts- og kulturarrangementer av tempofær karakter og ved nasjonale begivenheter.

7.5.4 Virksomhetsskilt i Karl Johans gate festes på og langs bebyggelsens bjelkebånd og midtstilles over butikkvinduene.

7.5.5 Virksomhetsskilt frifestes til bjelken som frittstående bokstaver, enten ubelyst eller innvendig belyst, ikke som lysskilt eller plateskilt.

7.5.6 Virksomhetsskilt innenfor virksomhetens vindus- og dørfelt, enten på glasset som foliering, eller innvendig som en del av utstillingen, tilpasses rammefeltets størrelse og gårdens generelle fargesetting. Retningslinjenes generelle krav til utforming gjelder for slik skilting.

7.5.7 Ytterligere virksomhetsskilt eller skrift på markiser skrives på frontflipp, ikke på topp og side.

7.5.8 Baldakiner og markiser skal felles inn i rammeåpningen uten at pilarer og bjelker tildekkes.

7.5.9 Markiser og baldakiner fargesettes i samsvar med fargene på det aktuelle bygget, primært i dempede farger, ikke signalfarger.

7.6 Reklameområde XL (områder med høy nærings- og publikumsaktivitet)

7.6.1 Tillatt varig skilt og reklame:

Fasadeskilt/-reklame

Horisontale uthengskilt/-reklame

Vertikale uthengskilt/-reklame

Foliering av vindusflater

Gavlskilt

gate østre del mellom Egertorget og Jernbanetorget på fasade eller lysrekker langs gaten. Rytme for banneroppheng på fasaden og lykterekke skal tilpasses hverandre. Bannere kan brukes i hele gatens lengde i forbindelse med idretts- og kulturarrangementer av temporær karakter og ved nasjonale begivenheter.

7.5.4 Virksomhetsskilt i Karl Johans gate festes på og langs bebyggelsens bjelkebånd og midtstilles over butikkvinduene.

7.5.5 Virksomhetsskilt frifestes til bjelken som frittstående bokstaver, enten ubelyst eller innvendig belyst, ikke som lysskilt eller plateskilt.

7.5.6 Virksomhetsskilt innenfor virksomhetens vindus- og dørfelt, enten på glasset som foliering, eller innvendig som en del av utstillingen, tilpasses rammefeltets størrelse og gårdens generelle fargesetting. Retningslinjenes generelle krav til utforming gjelder for slik skilting.

7.5.7 Ytterligere virksomhetsskilt eller skrift på markiser skrives på frontflipp, ikke på topp og side.

7.5.8 Baldakiner og markiser skal felles inn i rammeåpningen uten at pilarer og bjelker tildekkes.

7.5.9 Markiser og baldakiner fargesettes i samsvar med fargene på det aktuelle bygget, primært i dempede farger, ikke signalfarger.

7.6 (7.6.1 – 7.6.6) Bestemmelsen tas ut og går inn under reklameområde L.

Malt gavlreklame Gavlreklame som tavler/boards Takskilt/-reklame. Skilt og reklame på leskur og bysykelstativer Frittstående skilt Markiser og annen avskjerming med virksomhetens navn og logo i front Bevegelig reklame (storskjerm) 7.6.2 Tillatt temporær skilt og reklame: Begrenset reklame på stillasseil i byggeperioden forutsatt at seilet dekker berørte fasader og viser illustrasjon av ferdig bygg. Horisontale og vertikale bannere som annonserer idretts- og kulturarrangementer eller reklamekampanjer. 7.6.3 Lokalisering: Skilt og reklame skal lokaliseres slik at viktige siktakser og tilgjengelighet for alle i forhold til viktige publikumsrettede, allmennyttige eller offentlige funksjoner ikke vanskeliggjøres. 7.6.4 Plassering: Det tillates reklame i 1. etasje og skilt i alle etasjer på bygningsfasade innenfor XL- området og på fasade, gavler og tak som vender inn mot XL-området. Nye reklameinnretninger tillates over 1. etasje eller på tak innenfor XL-området eller på tak som vender inn mot XL-området, forutsatt at det utarbeides en samlet skilt- og reklameplan for området for plassering og utforming av skilt og reklame. 7.6.5 Utforming: Takskilt/-reklame skal ikke ha bakplate, men fremstå som en transparent innretning. Gavlskilt tillates opp til 1/5 av gavlens størrelse, begrenset oppad til en skiltflate på	
---	--

maks. 24 m2. Gavltreklame på 1/5 av flaten, begrenset oppad til reklameflate maks. 24 m2 oppdelt i minst fire selvstendige reklameflater. Reklame på stillasseil tillates til maks. 1/5 av stillasseilets flate, begrenset oppad til 20 m2 forutsatt at illustrasjon av ferdig bygg vises på resten av stillasseilet. 7.6.6 Belysning: Lysskilt og belyst skilt/reklame tillates.	
8 Dokumentasjon 8.1 Søknad/melding skal inneholde: - Gode illustrasjoner og kart som viser bygningens beliggenhet og/eller byrommets utstrekning og gjeldende reguleringsmessige status. - Plassering av skilt og reklame skal markeres på kart. - Illustrasjonen, ved fasadetegning eller fotomontasje, skal vise tiltakets plassering og utforming på en så stor del av bygningens fasade og byrommets utstrekning som er nødvendig for å vurdere tiltaket. - Et oversiktsbilde av omkringliggende bebyggelse hvis det er nødvendig for å vurdere tiltaket. - For øvrig kreves detaljbeskrivelser av skilt- og reklameinnretningene. - Søknader om lysskilt skal vise skiltets lyseffekt etter mørkets frambrudd. 8.2 Nabovarsel. Dersom søknaden gjelder omskilting, kan det også, etter en konkret vurdering i det enkelte tilfelle, fritas for krav til nabovarsling. 8.3 Søknader om enkle skiltinnretninger kan unntas krav om ansvar for prosjektering og utførelse, og plasseres i tiltaksklasse 1.	8 Dokumentasjon 8.1 Søknad/melding skal inneholde: - Gode illustrasjoner og kart som viser bygningens beliggenhet og/eller byrommets utstrekning og gjeldende reguleringsmessige status. - Plassering av skilt og reklame skal markeres på kart. - Illustrasjonen, ved fasadetegning eller fotomontasje, skal vise tiltakets plassering og utforming på en så stor del av bygningens fasade og byrommets utstrekning som er nødvendig for å vurdere tiltaket. - Et oversiktsbilde av omkringliggende bebyggelse hvis det er nødvendig for å vurdere tiltaket. - For øvrig kreves detaljbeskrivelser av skilt- og reklameinnretningene. - Søknader om lysskilt skal vise skiltets lyseffekt etter mørkets frambrudd. 8.2 <i>Bestemmelsen tas ut.</i> 8.3 Ved omskilting av næringsbygg sendes en melding som e-post til en egen e-postadresse hos Plan- og bygningsetaten. Meldingen skal inneholde en fotomontasje av skiltingen, samt opplysninger om skilttype, mål etc. Har ikke søker mottatt innsigelse innen 14 dager, anses skiltingen

8.4 Der kommunen finner det nødvendig kan det kreves ytterligere dokumentasjon. 8.5 For skilt og reklame i 1. etasje, eller for tiltak som er uomtvistelig enkle, kan kommunen forenkle kravene til dokumentasjonen.	<i>som godkjent.</i> <i>Ved førstegangs skilting av næringsbygg eller omfattende forandringer i skiltplan, sendes det først ut nabovarsel. Er det ikke kommet innsigelse fra naboene, sendes saken som melding til Plan- og bygningsetaten (som over).</i> 8.4 Der kommunen finner det nødvendig kan det kreves ytterligere dokumentasjon. 8.5 For skilt og reklame i 1. etasje, eller for tiltak som er uomtvistelig enkle, kan kommunen forenkle kravene til dokumentasjonen.
9 Kunngjøring/ikrafttreden og overgangsordning 9.1 Forskriften trer i kraft straks ved kunngjøring i Norsk Lovtidend. 9.2 Skilt- og reklameinnretninger som er godkjent etter tidligere vedtekt vil fortsatt være lovlige. De nye reglene skal gjelde for innretninger som ikke er godkjent på det tidspunkt forskriften er trådt i kraft.	9 Kunngjøring/ikrafttreden og overgangsordning 9.1 Forskriften trer i kraft straks ved kunngjøring i Norsk Lovtidend. <i>9.2: Bestemmelsen tas ut.</i>
10 Opphevelse av eksisterende regler 10.1 Eksisterende vedtekt til plan- og bygningsloven § 107 første ledd vedtatt av bystyret 06.10.1993 og stadfestet av (daværende) Kommunal- og arbeidsdepartementet 17.11.1994 oppheves, jf. dog punkt 9.2 over. 10.2 Gjeldende retningslinjer for oppsetting av frittstående reklameskilt eller lignende innretninger i Oslo, vedtatt av bygningsrådet 16.04.1991, sak 108, oppheves.	10 Opphevelse av eksisterende regler 10.1 Eksisterende vedtekt til plan- og bygningsloven § 107 første ledd vedtatt av bystyret 06.10.1993 og stadfestet av (daværende) Kommunal- og arbeidsdepartementet 17.11.1994 oppheves, jf. dog punkt 9.2 over. 10.2 Gjeldende retningslinjer for oppsetting av frittstående reklameskilt eller lignende innretninger i Oslo, vedtatt av bygningsrådet 16.04.1991, sak 108, oppheves.

2

VEDLEGG 2

SKILT- OG REKLAMEPLAN FOR OSLO – FORSLAG TIL ENDRINGER OG TILLEGG MHT. HOVEDUTFORDRINGER OG MÅLSETTINGER

I det følgende er Byrådets innstilling, jf. byrådssak nr. 85/2007, referert i venstre kolonne og byutviklingskomitéens forslag til endringer i høyre kolonne (markert med *fet kursiv*).

Byrådets innstilling (s.3-4)

Byutviklingskomitéens forslag

Hva som skal tillates av skilt og reklame i en by bør være et resultat av avveining av ulike interesser: • Næringslivets behov for oppmerksomhet fra byens brukere/ befolkning • Tilgjengelighet for alle og opplevelse av byen • Estetiske behov for at skilt og reklame skal bidra til å videreutvikle byens kvaliteter Avveiningen mellom disse elementene blir byens politikk i forhold til bruk av skilt og reklame. Som et mål for denne politikken foreslås: Oslo skal være en levedyktig by der også moderate mengder skilt og reklame bidrar til byens næringsliv, byliv og særpreg. Tilgjengelighet for alle i byrommene skal ivaretas gjennom lokalisering og plassering av skilt og reklame og det skal sikres god estetisk utforming av innretningene.	Hva som skal tillates av skilt og reklame i en by bør være et resultat av avveining av ulike interesser: • Næringslivets behov for oppmerksomhet fra byens brukere/ befolkning • Tilgjengelighet for alle og opplevelse av byen • Estetiske behov for at skilt og reklame skal bidra til å videreutvikle byens kvaliteter Avveiningen mellom disse elementene blir byens politikk i forhold til bruk av skilt og reklame. Som et mål for denne politikken foreslås: <i>Oslo skal være en levedyktig by der skilt og reklame underordnes byens estetiske uttrykk. Byen skal i liten grad være preget av reklame. Byens gater- og torg sin rolle som demokratisk arena skal prioriteres. Tilgjengelighet for alle skal ivaretas gjennom lokalisering og plassering av skilt og reklame, og det skal sikres god estetisk utforming av innretningene.</i>
I skilt- og reklameplanen er angitt følgende hovedutfordringer i Oslo: A. Hvordan sikre at stedsavhengige virksomheter får varslet og informert om sine virksomheter? B. Hvordan kan øvrige skilt- og	I skilt- og reklameplanen er angitt følgende hovedutfordringer i Oslo: A. Hvordan sikre at stedsavhengige virksomheter får varslet og informert om sine virksomheter? B. Hvordan kan øvrige skilt- og

reklamevirksomheter håndteres slik at fremkommelighet for alle og orienteringsmulighet for alle opprettholdes? C. Hvordan sikre visuell ro og differensiering i bruk av reklame i forhold til beboere? D. Hvordan sikre en differensiert skilt- og reklamepolitikk som gir rom for byens naturlige dynamikk samtidig som byens historiske arkitektoniske egenart knyttet til gate- og byromsstruktur og enkeltbygg ivaretas? E. Hvordan kan frivillige og ideelle virksomheter få informert om sine aktiviteter?	reklamevirksomheter håndteres slik at fremkommelighet for alle og orienteringsmulighet for alle opprettholdes? C. Hvordan sikre visuell ro og differensiering i bruk av reklame i forhold til beboere? D. Hvordan sikre en differensiert skilt- og reklamepolitikk som gir rom for byens naturlige dynamikk samtidig som byens historiske arkitektoniske egenart knyttet til gate- og byromsstruktur og enkeltbygg ivaretas? E. Hvordan kan frivillige og ideelle virksomheter få informert om sine aktiviteter?
Med dette som utgangspunkt er det foreslått følgende delmål for bruk av skilt og reklame i Oslo: a) Skilt og reklame skal underordne seg den overordnede by- og landskapsstrukturen, bidra til byens visuelle dynamikk, være inspirerende og understøtte byens virksomheter og aktiviteter. b) Behovene tilknyttet markedsaktørene skal balanseres mot de behov for uteoppholdsarealer, avskjerming av boliger, ro, lek og rekreasjon som byens brukere og innbyggere har. c) Delområdenes historiske og arkitektoniske verdier skal respekteres, og skilt og reklame skal ta hensyn til offentlige byrom, gateløp, bebyggelse og bymøbler. d) Oslo skal være en by der bruk av lysprojiserende reklame verken på bygninger, gategulv eller i luftrommet aksepteres. Lyd som medium i det offentlige rom skal ikke brukes som ledd i markedsføring/reklame for tilstøtende virksomheter. Reklame på transportmidler og biler skal ikke tillates.	Med dette som utgangspunkt er det foreslått følgende delmål for bruk av skilt og reklame i Oslo: a) Skilt og reklame skal underordne seg den overordnede by- og landskapsstrukturen, bidra til byens visuelle dynamikk, være inspirerende og understøtte byens virksomheter og aktiviteter. b) <i>Byens brukere og innbyggere har behov for uteoppholdsarealer, avskjerming av boliger, ro, lek og rekreasjon. Dette skal overordnes behovene tilknyttet markedsaktørene.</i> c) Delområdenes historiske og arkitektoniske verdier skal respekteres, og skilt og reklame skal ta hensyn til offentlige byrom, gateløp, bebyggelse og bymøbler. d) Oslo skal være en by der bruk av lysprojiserende reklame verken på bygninger, gategulv eller i luftrommet aksepteres. Lyd som medium i det offentlige rom skal ikke brukes som ledd i markedsføring/reklame for tilstøtende virksomheter. <i>Reklame på transportmidler og biler skal ikke tillates (utgår).</i>

e) Ved bruk av skilt og reklame ivaretas følgende: • Skilt skal dekke behovet for å finne fram til varer, tjenester og handel. • Temporære installasjoner, i begrenset omfang, er en viktig del av markeringen av kultur-, idretts- og handelsnæringen i byen. • Stedlig virksomheters egenreklame skal prioriteres. • Det skal legges til rette for avskjermede by- og landskapsrom der brukerne kan oppholde seg uten å bli eksponert for reklame. • Skilt og reklame skal utformes og plasseres slik at de ikke er til hinder for byens brukere (universell utforming) og tar hensyn til trafiksikkerheten. • Det skal gis rom for offentlige etater og frivillige organisasjoners legitime behov for å informere om sine virksomheter. • Innholdet i reklame i det offentlige rom skal ikke virke støtende i forhold til kjønn, alder, religion og etnisk tilhørighet. f) Tydelige retningslinjer skal angi hvordan skilt og reklame skal ta hensyn til historiske, arkitektoniske samt biologiske verdier. g) Næringslivets behov for kortere sakbehandlingstid og mer forutsigbarhet i beslutninger skal imøtekommes ved en gjennomgående enklere saksbehandling for skilt- og reklamesaker i Oslo kommune, forutsatt at søknader er i samsvar med retningslinjene.	e) Ved bruk av skilt og reklame ivaretas følgende: • Skilt skal dekke behovet for å finne fram til varer, tjenester og handel. • Temporære installasjoner, i <i>svært</i> begrenset omfang, <i>kan tillates dersom det</i> er en viktig del av kultur-, idretts- og <i>demokratiarrangementer</i>. • Stedlig virksomheters egenreklame skal prioriteres. • <i>Byens parker, grøntområder, marka, fjorden og elvene skal skjermes for reklame og skal være steder hvor en</i> kan oppholde seg uten å bli eksponert for reklame. • Skilt og reklame skal utformes og plasseres slik at de ikke er til hinder for byens brukere (universell utforming) og tar hensyn til trafiksikkerheten. • Det skal gis rom for offentlige etater og frivillige organisasjoners legitime behov for å informere om sine virksomheter. <i>Dette behovet prioriteres foran kommersielle aktørers behov.</i> • Innholdet i reklame i det offentlige rom skal ikke virke støtende i forhold til kjønn, <i>seksuell legning</i>, alder, religion og etnisk tilhørighet. f) Tydelige retningslinjer skal angi hvordan skilt og reklame skal ta hensyn til historiske, arkitektoniske samt biologiske verdier. g) Næringslivets behov for kortere saksbehandlingstid og mer forutsigbarhet i beslutninger skal imøtekommes ved en gjennomgående enklere saksbehandling for skilt- og reklamesaker i Oslo kommune, forutsatt at søknader er i samsvar med retningslinjene. h) <i>Bydelsdemokratiets ønsker og prioriteringer skal tillegges stor vekt innenfor rammene av denne planen. Det skal utarbeides lokale bydelsvise</i>
--	---

	<i>retningslinjer som utfyller planen.</i> i) <i>Oslo skal være en by fri for påtrengende reklame i form av bevegelige bilder og sjenerende lyd.</i> j) <i>Oslo skal være en by det er lett å finne frem i. Skiltene skal tilrettelegges slik at de bidrar til byens lesbarhet. Skilt skal bidra til at besøkende turister enklere kan finne frem i byen.</i>
--	--

VEDLEGG 3

SKILT- OG REKLAMEPLAN FOR OSLO – FORSLAG TIL ENDRINGER OG TILLEGG MHT. VIDEREFØRING AV ARBEIDET

I det følgende er Byrådets innstilling, jf. byrådssak nr. 85/2007, referert i venstre kolonne og byutviklingskomitéens forslag til endringer/nye punkter i høyre kolonne (markert med *fet kursiv*).

Byrådets innstilling (s. 25-26)

Byutviklingskomitéens forslag

- Målsettinger som fremgår av denne saken med byrådets bemerkninger, legges til grunn for både etater og andre virksomheters arbeid.

- Etater og andre kommunale virksomheter som har ansvar i forhold til skilt og reklame utarbeider rutiner og retningslinjer for eget arbeid i samsvar med vedtatt skilt- og reklameplan.

- Det gjennomføres en vurdering av hvordan behovet for oppslagstavler administrativt, økonomisk og driftsmessig kan ivaretas.

- Nulltoleranskampanjen videreføres og utvides til nye områder i første omgang i XS-, S- og M-områdene.

- Det utarbeides en veileder til retningslinjene der det legges vekt på at veilederen skal føre til enklere saksbehandling

- For øvrig følges planen opp i samsvar med det som er foreslått i selve plandokumentet.

- Målsettinger som fremgår av denne saken med byrådets bemerkninger, legges til grunn for både etater og andre virksomheters arbeid.

- Etater og andre kommunale virksomheter som har ansvar i forhold til skilt og reklame utarbeider rutiner og retningslinjer for eget arbeid i samsvar med vedtatt skilt- og reklameplan.

- Det gjennomføres en vurdering av hvordan behovet for oppslagstavler administrativt, økonomisk og driftsmessig kan ivaretas.

- Nulltoleranskampanjen videreføres og utvides til nye områder i første omgang i XS-, S- og M-områdene.

- Det utarbeides en veileder til retningslinjene der det legges vekt på at veilederen skal føre til enklere saksbehandling

- For øvrig følges planen opp i samsvar med det som er foreslått i selve plandokumentet.

- Byrådet bes utarbeide særskilte retningslinjer for bruk av reklame i gater og andre byrom til frivillige organisasjoners arbeid.

- Byrådet bes fremme tilretteleggingsplan for turistskilting.

- Ved fastsettelse av gebyr for skilt- og reklameinnretninger skal gebyret også dekke tilstrekkelig kontrollfunksjon.

	<i>- Kollektivtransporten skal være reklamefri på utsiden av det rullende materiellet.</i> <i>- Byrådet bes fremme sak om egen kontrollordning for skilt- og reklameinnretninger.</i>
--	---

Oslo kommune
Plan- og bygningsetaten
Kundesenteret

Bydelsutvalget i Bydel Østensjø
v/bydelsadministrasjonen
Ryensvingen 1
0680 Oslo
INTERNPOST

8 DES 2008

200600218-2

531

Dato: 04.12.2008

Deres ref:

Vår ref (saksnr): 200506403-117 Saksbeh: Isabell Lexow
Oppgis alltid ved henvendelse

Arkivkode: 532.5

FORSLAG TIL SKILT- OG REKLAMEPLAN FOR OSLO – HØRING VEDRØRENDE FORSLAG TIL ENDRING AV SKILT- OG REKLAMEPLAN FOR OSLO

Forslag til skilt- og reklameplan for Oslo med vedtekt og juridisk bindende retningslinjer ble utarbeidet av Plan- og bygningsetaten i 2005/2006 og lå ute på høring i perioden 06.03 - 05.04.2006. Etter høringsrunden ble forslaget justert og oversendt for politisk behandling. Byrådet ga sin innstilling til forslaget 15.05.2007, jf. byrådsak nr. 85/2007. Forslaget ble oversendt byutviklingskomitéen, og ble behandlet i byutviklingskomitéen i møte 20.08.2008. Det ble da gjort et foreløpig vedtak om at komitéens flertalls- og mindretallsforslag til endringer og tillegg legges ut på ny høring og kunngjøring. Saken skal endelig avgjøres av bystyret.

Komitéens forslag til endringer og tillegg gjelder følgende hovedpunkter i Byrådets innstilling:

1. Vedtekt/ forskrift med retningslinjer om skilt og reklame i Oslo etter plan- og bygningslovens §§ 74 nr.2 og 107 (side 17-25)
2. Hovedutfordringer og målsettinger (side 3-4)
3. Videreføring av arbeidet (side 25-26, pkt.3)

1. De foreslåtte endringene i vedtekt/forskrift berører blant annet:

- a) Formålet er å begrense skilt- og reklamens dominans i det offentlige rom.
- b) Utfyllende, områdespesifikke retningslinjer som vedtas av det enkelte bydelsutvalg.
- c) Etablere en standard for historiske informasjonsskilt.
- d) Endring av områdebetegnelser og antall reklameområder fra 5 til 4 (XL utgår).
- e) Reklame i form av bevegelige bilder tillates ikke (var foreslått tillatt i XL-områder).
- e) Alle tillatelser til oppsetting av skilt og reklame skal gis for "inntil videre eller et bestemt tidsrom".
- f) Temporære skilt og reklame tillates for inntil tre uker.
- g) I reklameområdene tillates ikke gavlreklame som tavler /boards, kun malt gavlreklame eller tilsvarende.
- h) Skilt og reklame på gesims eller tak tillates ikke.
- i) Bruk av lys tilknyttet skilt og reklame.
- j) Det lokale næringsliv kan gis tillatelse til temporær annonsering.
- k) Reklame på stillasseil kun for stedlig virksomhet.
- l) Endret krav til dokumentasjon/søknadsprosess.
- m) Bestemmelse om at tidligere godkjente innretninger fortsatt skal være lovlig –foreslås fjernet.

Plan- og bygningsetaten
Kundesenteret
Kontorservice
Internett:
www.pbe.oslo.kommune.no

Besøksadresse:
Vahls gate 1, 0187 Oslo
Postadresse:
Boks 364 Sentrum,
0102 Oslo

Sentralbord: 02 180
Kundesenter: 23 49 10 00
Telefaks: 23 49 10 01
E-post: postmottak@
pbe.oslo.kommune.no

Bankgiro:
6003.05.58920
Organisasjonsnummer:
971 040 823 MVA

2. I forhold til planens hovedutfordringer og målsettinger foreslås blant annet:

- a) Endret hovedmål.
- b) Behovet til byens brukere overordnes behovet til markedsaktørene.
- c) Delmålet om å ikke tillate reklame på transportmidler og biler – fjernes.
- d) Endringer i hvilke hensyn som skal ivaretas ved bruk av skilt og reklame.

3. I forhold til videreføring av arbeidet med skilt- og reklameplanen foreslås blant annet:

- a) Særskilte retningslinjer for frivillige organisasjoners arbeid.
- b) Tilretteleggingsplan for turistskilting.
- c) Gebyr skal også dekke kontrollfunksjonen.
- d) Kollektivtransport skal være reklamefri på utsiden.
- e) Egen kontrollordning for skilt- og reklameinnretninger.

I vedlegg 1-3 følger Byrådets innstilling for de tre ovennevnte hovedtemaene sammenstilt med byutviklingskomiteens forslag til endringer, jf. vedlagt forslag til endringer.

Både flertalls- og mindretallsforslagene er referert i forslaget, men uten angivelse av forslagsstiller.

Det presiseres at høringen kun gjelder de nevnte endringsforslagene og ikke Skilt- og reklameplanen forøvrig. Denne har hatt sin behandling med høring på et tidligere tidspunkt som nevnt i innledningen. Staten ber om at den enkelte høringsinstans i sine uttalelser tydeliggjør hvilke endringer som har størst betydning.

Uttalelser til endringsforslagene sendes Plan- og bygningsetaten, postboks 364 Sentrum, 0102 Oslo **innen 14.01..2009**. På grunn av videre politisk behandling av planen kan ikke forlengelse av uttalelsesfrist påregnes.

På vedlagte reviderte kart er reklameområdene XS, S, M osv. vist mens betegnelsene på reklameområdene i denne omgang er utelatt. Disse vil bli tatt inn igjen når planen er vedtatt.

Kontaktperson i forbindelse med høringen er Isabell Lexow tlf. 23 49 12 04, e-post isabell.lexow@pbe.oslo.kommune.no

PLAN- OG BYGNINGSETATEN
Ressurssenteret
Stab

Erik Dahl
avdelingsenhetsleder

Isabell Lexow
saksbehandler

Vedlegg 1: Byutviklingskomitéens forslag til endringer i vedtekt/ forskrift med retningslinjer

Vedlegg 2: Byutviklingskomitéens forslag til endringer i hovedutfordringer og målsettinger

Vedlegg 3: Byutviklingskomitéens forslag til endringer i videreføring av arbeidet

Vedlegg 4: Endret kart datert 29.09.2008

For øvrig vises det til Plan og bygningsetatens hjemmeside www.pbe.oslo.kommune.no

- Skilt- og reklameplan for Oslo med vedtekt og juridisk bindende retningslinjer, forslag juni 2006
- Skilt- og reklameplan for Oslo med vedtekt og juridisk bindende retningslinjer, høringsutkast mars 2006
- Byrådets innstilling, byrådsak nr. 85/2007

Oslo kommune
Bydel Østensjø
Bydelsadministrasjonen

23/09

Time Provide as
Harry Fettes vei 10
0667 OSLO

Dato: 06.01.2009

Deres ref:

Vår ref (saksnr):

Saksbeh:

Arkivkode:

200400027-129

Eigil Lunden, 23 43 85 71

323.0

**SØKNAD OM GODKJENNING AV PLANER FOR ETABLERING AV BARNEHAGE
IHT FORSKRIFT OM MILJØRETTET HELSEVERN I BARNEHAGER OG SKOLER
M.V.**

Det vises til søknad om godkjenning av planer for etablering av barnehage i eksisterende lokaler i Christinedal, Harry Fettes vei 10.

Vedlagte dokumentasjon vurderes å være i samsvar med forskriftens §6 Krav om godkjenning og § 7 Generelle krav.

Plan for etablering av barnehage i eksisterende lokaler i Christinedal, Harry Fettes vei 10 gis godkjenning iht. ovennevnte forskrift.

Godkjenning etter denne forskrift fritar ikke for bestemmelser som er gitt i medhold av annet regelverk.

Christinedal står på Byantikvarens gule liste med status bevaringsverdig og en eventuell ombygging til barnehage må avklares med Byantikvaren.

Med hilsen

Kari Bjørneboe
bydelsoverlege

Eigil Lunden
helsekonsulent

Bydel Østensjø
Bydelsadministrasjonen

Postadresse:
Postboks 157, Manglerud
Ryensvingen 1
0612 Oslo

Telefon: 02 180
Telefax: 23 43 85 01

Bankgiro: 60040612087
Org. nr.: 974778807

Oslo kommune
Byrådsavdeling for næring og idrett

Høringsinstansene

25/09

OSLO KOMMUNE	
BYDEL ØSTENSJØ	
15 JAN 2009	
S.NR. 200400084-68	
AVD.	
SAKSBEH.:	AK 9455

Deres ref:

Vår ref (saksnr):

200505461-198

Saksbeh:

Hild Stokke, 23 46 16 22

Dato: 15.01.2009

Arkivkode:

944

**HØRING - MINDRE ENDRING I OSLO KOMMUNES FORSKRIFT AV 03.05.2006
OM SERVERINGS-, SALGS- OG SKJENKEBEVILLINGER**

Byrådsavdeling for næring og idrett sender med dette ut forslag til en mindre endring i Oslo kommunes forskrift av 03.05.2006 om serverings-, salgs- og skjenkebevillinger. Forslaget innebærer en presisering av at bensinstasjoner, kiosker og lignende ikke er omfattet av forskriftens regler om åpningstid.

Da det dreier seg om en mindre endring for å opprettholde eksisterende ordning, er høringsfristen satt til 04.02.2009. Svar bes også sendt som e-post på adresse hild.stokke@radhuset.oslo.kommune.no

Med hilsen

Lasse Johannessen
kommunaldirektør

Mary Moe
seksjonssjef

Godkjent og ekspedert elektronisk

Vedlegg: Oversikt over høringsinstansene
Høringsnotat
Gjeldende forskrift

Byrådsavdeling for næring og
idrett

Postadresse:

Rådhuset, 0037 Oslo

E-post: postmottak@byr.oslo.kommune.no

HØRINGSINSTANSER:

Bydelene

Helse- og velferdsetaten

Næringsetaten

Samferdselsetaten

Kommuneadvokaten

Oslo politidistrikt

NHO Reiseliv

Handels- og servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH)

Visit Oslo

HØRING OM UTKAST TIL MINDRE ENDRING I OSLO KOMMUNES FORSKRIFT AV 03.05.2006 OM SERVERINGS-, SALGS- OG SKJENKE- BEVILLINGER

1. Hovedinnhold

Dette høringsnotatet inneholder forslag om en presisering, i form av en avgrensning, i Oslo kommunes forskrift av 03.05.2006 om serverings-, salgs- og skjenkebevillinger. Endringen gjelder bensinstasjoner og kiosker som omfattes av krav om serveringsbevilling.

2. Bakgrunnen for forslaget

Oslo kommunes forskrift av 03.05.2006 om serverings-, salgs- og skjenkebevillinger har ingen bestemmelse om virkeområde, og ingen definisjon av "serveringssted". Formålet med forskriften var å regulere åpningstidene til det som har vært ansett som ordinære serveringssteder – kafeer, restauranter, barer, puber osv., samt gatekjøkken. Imidlertid er virkeområdet blitt aktualisert i forbindelse med endring av 21.12.2007 i lov av 13. juni 1997 nr. 55 om serveringsvirksomhet (serveringsloven), i kraft 01.01.2008. Lovens krav om serveringsbevilling omfatter nå "alle serveringssteder der det foregår servering av mat og/eller drikke og hvor forholdene ligger til rette for fortæring på stedet".

Bensinstasjoner, kiosker mv. er underlagt krav om serveringsbevilling hvis de driver en virksomhet som omfattes av serveringsloven § 2. Oslo kommunes forskrift er imidlertid ikke utformet med henblikk på slike steder, og det er heller ikke hensiktsmessig at nåværende regler gjøres gjeldende for dem. For å unngå enhver uklarhet på dette punkt, foreslår byrådsavdelingen at det tas inn en bestemmelse i forskriften som gjør det klart at disse stedene ikke er omfattet av gjeldende forskrift.

Forslag til § 1 g:

Bensinstasjoner, storkiosker, kiosker, pølseboder mv. er ikke omfattet av forskriftens regler om åpningstid.

Forskriften § 1 vil i sin helhet lyde: (tillegget er skrevet i kursiv)

"§ 1. Åpningstider for serveringssteder

a) I sentrum

Serveringssteder i sentrum skal holde lukket inne mellom kl. 03.30 og kl. 06.00.
Uteserveringer i sentrum skal holde lukket mellom kl. 24.00 og kl. 06.00.
For uteserveringer i indre del av sentrum gjelder likevel første punktum.
Byrådet avgjør etter en konkret og individuell vurdering om serveringsstedet befinner seg i sentrum.
Byrådet fastsetter hvilke gater, plasser og områder eller deler av slike som regnes som indre del av sentrum.

b) Utenfor sentrum

Serveringssteder i boligområder skal holde lukket inne mellom kl. 01.00 og kl. 06.00.

Uteserveringer i boligområder skal holde lukket mellom kl. 22.00 og kl. 06.00.

Serveringssteder utenfor boligområder skal holde lukket inne mellom kl. 03.00 og kl. 06.00.

Uteserveringer utenfor boligområder skal holde lukket mellom kl. 24.00 og kl. 06.00.

Byrådet avgjør etter en konkret og individuell vurdering om serveringsstedet befinner seg i eller utenfor boligområde.

c) Bakgårder

Uteserveringer i bakgårder hvor minst en boligenhet har vindu, dør eller balkong mot bakgården, eller hvor overnattingssted har minst ett soveromsvindu mot bakgården, skal holde lukket mellom kl. 2.00 og kl. 09.00. Byrådet kan i tvilstilfelle avgjøre hva som skal regnes som bakgård etter denne bestemmelsen.

Byrådet kan gjøre unntak fra åpningstidsbegrensningen. Det skal legges avgjørende vekt på den aktuelle bydels vurdering. Inntil søknaden om unntak er behandlet av byrådet, kan byrådet vedta midlertidig lengre åpningstid enn det som følger av første ledd.

d) Fjordcruiseskip

Fjordcruiseskip skal holde lukket mellom kl. 03.30 og kl. 06.00.

e) Særlige grunner

Når særlige grunner foreligger, kan det gjøres unntak fra åpningstidene i forhold til tidene fastsatt i a) – d).

f) Utvidet åpningstid for en enkelt bestemt anledning

Byrådet kan ved enkeltstående anledninger gi tillatelse til å lukke senere eller åpne tidligere enn til de tider som følger av a) – d)."

g) *Bensinstasjoner, storkiosker, kiosker, pølseboder mv. er ikke omfattet av forskriftens regler om åpningstid.*

Det foreslås at den nye bestemmelsen trer i kraft umiddelbart etter kunngjøring i Norsk Lovtidend.

FORSKRIFT OM SERVERINGS-, SALGS- OG SKJENKEBEVILLINGER

Fastsatt av Oslo kommune ved bystyret 3. mai 2006 med hjemmel i lov 13. juni 1997 nr. 55 om serveringsvirksomhet (serveringsloven) § 15 og lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (alkoholloven) § 3-7 og § 4-4. Endret 30 aug 2006 nr. 1046.

§ 1 Åpningstider for serveringssteder

a) I sentrum

Serveringssteder i sentrum skal holde lukket inne mellom kl. 03.30 og kl. 06.00.

Uteserveringer i sentrum skal holde lukket mellom kl. 24.00 og kl. 06.00.

For uteserveringer i indre del av sentrum gjelder likevel første punktum.

Byrådet avgjør etter en konkret og individuell vurdering om serveringsstedet befinner seg i sentrum.

Byrådet fastsetter hvilke gater, plasser og områder eller deler av slike som regnes som indre del av sentrum.

b) Utenfor sentrum

Serveringssteder i boligområder skal holde lukket inne mellom kl. 01.00 og kl. 06.00.

Uteserveringer i boligområder skal holde lukket mellom kl. 22.00 og kl. 06.00.

Serveringssteder utenfor boligområder skal holde lukket inne mellom kl. 03.00 og kl. 06.00.

Uteserveringer utenfor boligområder skal holde lukket mellom kl. 24.00 og kl. 06.00.

Byrådet avgjør etter en konkret og individuell vurdering om serveringsstedet befinner seg i eller utenfor boligområde.

c) Bakgårder

Uteserveringer i bakgårder hvor minst en boligenhet har vindu, dør eller balkong mot bakgården, eller hvor overnattingssted har minst ett soveromsvindu mot bakgården, skal holde lukket mellom kl. 20.00 og kl. 09.00. Byrådet kan i tvilstilfelle avgjøre hva som skal regnes som bakgård etter denne bestemmelsen.

Byrådet kan gjøre unntak fra åpningstidsbegrensningen. Det skal legges avgjørende vekt på den aktuelle bydels vurdering. Inntil søknaden om unntak er behandlet av byrådet, kan byrådet vedta midlertidig lengre åpningstid enn det som følger av første ledd.

d) Fjordcruiseskip

Fjordcruiseskip skal holde lukket mellom kl. 03.30 og kl. 06.00.

e) Særlige grunner

Når særlige grunner foreligger, kan det gjøres unntak fra åpningstidene i forhold til tidene fastsatt i a) - d).

f) Utvidet åpningstid for en enkelt bestemt anledning

Byrådet kan ved enkeltstående anledninger gi tillatelse til å lukke senere eller åpne tidligere enn til de tider som følger av a) - d).

§ 2 Skjenketid for alkoholholdig drikk

Skjenking av alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent kan ikke skje før kl. 08.00 på hverdager og ikke før kl. 12.00 på søn-/hellig- og høytidsdager. Skjenking av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer kan ikke skje før kl. 13.00.

For øvrig skal skjenketiden for alkoholholdig drikk følge skjenkestedets åpningstid, dog slik at skjenkingen skal opphøre senest ½ time før stedet skal stenge, jf. § 1. Det kan ikke i noe tilfelle skjenkes alkoholholdige drikker lenger enn til kl. 03.00.

§ 3 Salgstiden for alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol

Salgs- og utleveringstiden for alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol følger utsalgsstedets åpningstid, dog slik at alkoholholdig drikk ikke kan selges eller utleveres mellom kl. 20.00 og kl. 09.00 på hverdager. På dager før søn- og helligdager, unntatt dagen før Kristi Himmelfartsdag, kan alkoholholdig drikk ikke selges og utleveres før kl. 09.00, og ikke etter kl. 18.00.

Påske-, pinse-, jul- og nyttårsaften kan alkoholholdig drikk ikke selges og utleveres senere enn kl. 15.00. Søn- og helligdager, valgdager, 1. og 17. mai er salg og utlevering av alkoholholdig drikk ikke tillatt.

§ 4 Behandling av søknader om salgs- og skjenkebevillinger

a) Generelle retningslinjer

Ved behandling av søknad om skjenkebevilling skal det bl.a. legges vekt på følgende forhold, i tillegg til lovpålagte høringsinstanser:

- skatte- og avgiftsmyndighetenes uttalelse
- uttalelse fra rådgivende utvalg i restaurant- og bevillingssaker i saker som skal forelegges utvalget
- bydelsutvalgets uttalelse
- sammenholdt med øvrige alkoholpolitiske hensyn, jf. alkoholloven § 1 – 7 a.

Ved behandling av søknad om salgsbevilling for alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol skal det i tillegg bl.a. legges vekt på følgende forhold:

- om salgsstedet er en dagligvareforretning, eller
- en delikatesseforretning eller spesialforretning for kjøtt og/eller fisk, eller
- et øl/mineralvannutsalg, eller
- et bryggeriutsalg, eller
- et importørutsalg.

I tillegg til lovpålagte høringsinstanser skal det bl.a. legges vekt på følgende forhold:

- skatte- og avgiftsmyndighetenes uttalelse
- uttalelse fra rådgivende utvalg i restaurant- og bevillingssaker i saker som skal forelegges utvalget
- bydelsutvalgets uttalelse
- sammenholdt med øvrige alkoholpolitiske hensyn, jf. alkoholloven § 1-7 a.

b) Unntak

Skjenkebevilling gis ikke for utøvelse ved gatekjøkken.

c) Alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer

Skjenkebevilling for alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer gis etter de samme retningslinjer som skjenkebevilling for alkoholholdig drikk med lavere volumprosent, med mindre tungtveiende alkoholpolitiske hensyn tilsier noe annet.

§ 5 Ikrafttredelse og overgangsregler

Denne forskrift trer i kraft umiddelbart etter kunngjøring i Norsk Lovtidend. Unntak gjelder for § 1 c, som trer i kraft tre måneder etter kunngjøringen. Ved kunngjøringen oppheves forskrift 7. mai 2003 om åpningstider for serveringssteder og om salgs- og skjenketider for alkoholholdige drikker mv.

Skjenkebevilling som er tildelt før tidspunktet for kunngjøring av forskriften skal løpe videre ut gjeldende bevillingsperiode, selv om den skulle være i strid med § 4 b). Dette begrenser ikke kommunens adgang til å inndra bevillingen av andre grunner.

